

«KazakhExport» экспорттық сақтандыру компаниясы» АҚ

Қаржылық есептілік

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

KazakhExport

Мазмұны

Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебі	
Пайда немесе залал және басқа жиынтық кіріс туралы есеп	6
Қаржылық жағдай туралы есеп	7
Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есеп	8
Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы есеп	9-10
Қаржылық есептілікке ескертпелер	11-65

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

Жалғыз Акционерге және «KazakhExport» экспорттық сақтандыру компаниясы» АҚ Директорлар кеңесіне:

Пікір

Біздің пікірімізше, көрсетілген қаржылық есептілік «KazakhExport» экспорттық сақтандыру компаниясы» АҚ-тың (бұдан әрі – «Компания») 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша барлық маңызды қарым-қатынастардағы қаржылық жағдайын, сондай-ақ оның қаржылық нәтижелері мен белгіленген күнде аяқталған бір жылдағы ақша қаражатының қозғалысын Халықаралық қаржылық есептіліктің стандартына (ХҚЕС) сәйкес барлық елеулі қатынастарында шынайы көрсетеді.

Аудит мәні

Біз Компанияның қаржылық есептілігінің аудитін орындадық. Қаржылық есептілік келесіні қамтиды:

- 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бухгалтерлік баланс;
- айтылған жылда аяқталған жылдық пайда немесе шығындар және өзге жиынтық табыс туралы есеп;
- айтылған жылда аяқталған капиталдағы өзгерістер туралы есеп;
- айтылған жылда аяқталған ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп;
- есеп саясатының негізгі ережелері мен өзге де түсініктеме ақпараттан құралған қаржылық есептілік ескертулер.

Пікір білдірудің негізі

Біз аудитті халықаралық аудит стандарттарына (ХАС) сай жүргіздік. Біздің жауапкершілігіміз осы стандарттарға сәйкес әрі қарай осы біздің есептің «Аудитордың қаржылық есептіліктің аудитіне жауапкершілігі» бөлімінде көрсетілген.

Біз алған аудиторлық дәлелдер өз пікірімізді білдіру үшін жеткілікті және лайықты деп есептейміз.

Тәуелсіздік

Біз халықаралық бухгалтерлер этика стандарттар кеңесінің (ХБЭСК кодексі) кәсіби бухгалтерлер этика Кодексіне сәйкес Компанияға қатысты тәуелсіз болып табыламыз. Біз ХБЭСК кодексіне сәйкес және Қазақстан Республикасының этикалық міндеттеріне сәйкес басқа да этикалық міндеттерді орындадық.

Тәуелсіз аулитордың аудиторлық есебі (жалғасы)

2 - бет

Басшылықтың және корпоративтік басқару үшін жауапты адамдардың қаржылық есептілікке жауапкершілігі

Басшылық осы қаржылық есепті ХҚЕС-на сәйкес шынайы құруға және қамтамасыз етуге міндетті. Сонымен қатар, басшылық салғырт әрекеттер және қателіктер салдарынан бос қаржылық есепті дайындауға керек ішкі бақылау жүйесіне жауапты.

Қаржы есебін дайындау барысында, басшылық Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін бағалау, қызметтің үздіксіздігіне қатысты тиісті ақпаратты жария ету, қаржылық есептілік - жұмысты үздіксіз жалғастыру қабілеті негізіндегі қағидатты қолданумен дайындау, басшылық Компанияны тарату, оның қызметін тоқтату, қызметті тарату немесе тоқтатудан басқа балама жоқ кездерден басқа жауапты.

Корпоративтік басқару үшін жауапты тұлғалар Компанияның қаржы есептілігін дайындау үрдісін қадағалауға жауапты болып табылады.

Аудитордың қаржылық есептілік аудиті үшін жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз қаржылық есептілік салғырт әрекеттер немесе аудиторлық есеп шығару барысында қателіктер салдарынан бой көтеретін небір елеулі жалғандықтың жоқ екендігін растайтын орынды сенімділік алу болып табылады. Орынды сенімділік, сенімділіктің жоғары дәрежесі болып табылады, бірақ ХАС сай жүргізілген аудит әрқашан елеулі бұрмалануды анықтайтынына кепілдік бермейді. Бұрмалаулар салғырт әрекеттер мен қателіктер салдарынан болуы мүмкін, егер олар жеке немесе жиынтығында пайдаланушылардың қаржы есептілігінің негізінде қабылданатын экономикалық шешімдеріне әсер етеді деп орынды түрде күтілсе маңызды деп есептеледі.

ХАС сәйкес жүргізілген аудит аясында, біз кәсіби тұжырымдама қолданамыз және бүкіл аудит барысында кәсіби скептицизмді сақтаймыз. Сонымен қатар, біз келесі әрекеттерді орындаймыз:

- салғырт әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмаланулардың тәуекелін анықтаймыз және бағалаймыз; осы тәуекелдерге қатысты аудиторлық рәсімдерді әзірлейміз және бағалаймыз; біздің аудиторлық пікірімізді білдіруге жеткілікті және тиісті болып табылатын аудиторлық дәлелдер аламыз. Салғырт әрекеттер салдарынан болатын елеулі бұрмаланулардың тәуекелі, қателер салдарынан болатын елеулі бұрмалануларға қарағанда жоғары, себебі салғырт әрекеттер келісім, жалғандық, әдейі қалдырып кету немесе ақпараттарды жалған көрсету немесе ішкі бақылау жүйесін айналып өту әрекеттерінен тұруы мүмкін;
- Компанияның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікір білдіру мақсатында емес, жағдайларға сай келетін аудиторлық рәсімдерді әзірлеу үшін, аудит тұрғысынан мәні бар, ішкі бақылау жүйесі жайлы түсінік аламыз;
- қолданыстағы есеп саясатының орындылығы мен есептік бағалаулардың негізділігін және басшылық дайындаған байланысты ақпаратты ашып көрсетулердің негізділігін бағалаймыз;
- басшылықтыңпен үздіксіздік принципін қолдану заңдылығын қорытындылаймыз, ал жиналған аудиторлық дәлелдер негізінде – айтарлықтай күмәнді оқиғаларға немесе жағдайларға байланысты Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетіне қатысты елеулі пайда болу мүмкіндігін тұжырымдаймыз. Егер біз айтарлықтай белгісіздік бар деген қорытындыға келетін болсақ, біз қаржы есептілігінде тиісті ақпаратты ашып, біздің есепте назар аударуымыз керек, немесе осындай ақпаратты ашу жеткіліксіз болса, біздің пікіріміз өзгертіледі. Біздің нәтижелер аудиторлық есептің шығару күніне дейін алынған аудиторлық дәлелдемелерге негізделген. Алайда, болашақ оқиғалар немесе жағдайлар Компанияның үздіксіз жұмыс жалғастыру қабілетін жоғалтуына өкелуі мүмкін;
- қаржылық есептіліктің тұтастай алғандағы ұсынылуын, оның құрылымы мен мазмұнын, ақпаратты ашуы, және қаржылық есептіліктің негізіндегі операциялар мен оқиғалардың әділ ұсынылуын бағалаймыз.

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі (жалғасы)

3 - бет

Біз корпоративтік басқару жауапкершілігіне жауапты тұлғалармен ақпараттық өзара іс-қимылды жүзеге асырамыз, яғни басқалармен қатар, жоспарланған көлем туралы ақпаратты жеткізе отырып, аудит мерзімдері туралы, сондай-ақ аудит нәтижелері бойынша елеулі ескертулер туралы, оның ішінде процесте біз анықтайтын ішкі аудит бақылау жүйесінің маңызды кемшіліктерін олардың назарына жеткіземіз.

PricewaterhouseCoopers LLP.

«ПрайсуотерхаусКуперс» ЖШС атынан

Бекітілді:

Дана Инкарбекова
Басқарушы директор
«ПрайсуотерхаусКуперс» ЖШС
(Қазақстан Республикасы
Қаржы министрлігінің
1999 жылғы 21 қазандағы №0000005
Бас мемлекеттік лицензиясы)

Қол қойылды:

Айгүл Ахметова
Аудиторлық қызметтердің серіктесі
Аудитор-орындаушы
(2012 жылғы 27 тамыздағы № 0000083
Аудитордың біліктілік куәлігі)

28 ақпан 2023 жыл
Алматы, Қазақстан

	Ескертпе	2022 ж. мың теңге	2021 ж. мың теңге
Есептелген сақтандыру сыйлықақылары, жалпы	5	7,960,835	6,839,244
Қайта сақтандырушыларға берілген есептелген сақтандыру сыйлықақылары	5	(349,836)	(1,195,429)
Есептелген сақтандыру сыйлықақылары, нетто		7,610,999	5,643,815
Алынбаған сыйлықақылар бойынша резервті өзгерту, жалпы	5	(3,365,958)	(3,343,158)
Алынбаған сыйлықақылар бойынша резервті өзгертудегі қайта сақтандырушылардың үлесі, брутто	5	(254,971)	1,123,671
Алынған сақтандыру сыйлықақылары, нетто		3,990,070	3,424,328
Төленген шағымдар	6	(8,085,986)	(2,476,145)
Регрессиялық талап бойынша өтемақы	6	2,982,887	1,371,934
Қайта сақтандыруға берілген тәуекелдер бойынша шығыстарды өтеу	6	172,460	-
Талаптар бойынша резервтерді өзгерту, брутто	6	(8,390,949)	(7,202,168)
Сақтандыру келісімшарттары бойынша резервтердегі қайта сақтандырушылардың үлесін өзгерту	6	36,244	(56,934)
Шағымдар, нетто		(13,285,344)	(8,363,313)
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып есептелген пайыздық кірістер	7	12,663,591	8,881,629
Басқа пайыздық кірістер	7	72,585	60,169
Пайыздық шығыстар	7	-	(20,769)
Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздардың әділ құнының өзгеруінен түсетін таза кіріс		40,995	55,081
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздардың әділ құнының өзгеруінен жұмсалған залал		(29,314)	-
Шетел валютасымен жасалатын операциялардан түскен таза пайда		2,324,209	718,849
Таза комиссиялық кірістер		56,661	13,643
Жалпы әкімшілік шығыстар	8	(2,633,892)	(2,150,084)
Құнсызданудан болған залалдар/ қаржы активтерінің құнсыздануын қалпына келтіруден және басқа операциялардан түскен пайда		(97,931)	16,619
Басқа операциялық шығын, нетто		(109,133)	(304,138)
Табыс салығы шегерілгенге дейінгі пайда		2,992,497	2,332,014
Табыс салығы бойынша шығыс	9	(720,352)	(320,023)
Бір жылдағы пайда		2,272,145	2,011,991
Табыс салығын шегергендегі өзге де жиынтық залал			
<i>Қайта жіктелген немесе кейіннен пайда немесе залал ретінде қайта жіктелуі мүмкін мақалалар:</i>			
Әділ құн өзгерістерінің резерві:			
- Әділ құнның таза өзгеруі		(2,092,723)	464,519
- Пайда немесе залал құрамына ауыстырылған әділ құнның таза өзгеруі		24,168	1,704
Табыс салығын шегергендегі жыл ішіндегі басқа жиынтық табыс		(2,068,555)	466,223
Бір жылдағы жалпы жиынтық табыс		203,590	2,478,214

6-дан 65-ке дейінгі беттерде ұсынылған бұл қаржылық есептілікті Компания басшылығы 2023 жылғы 28 ақпанда бекітті және оның атынан қол қойылды:

Жақсыбаев Р. О.
Басқарма төрағасының м.а.

Ж.К. Сарткожинова
Бас бухгалтер

«KazakhExport» экспорттық сақтандыру компаниясы» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бухгалтерлік баланс

	Ескертпе	2022 ж. мың теңге	2021 ж. мың теңге
АКТИВТЕР			
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	10	71,878,037	14,657,355
Банктердегі депозиттер	11	22,324,599	59,859,106
Инвестициялық бағалы қағаздар:			
- басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын	12	25,201,794	35,166,389
- амортизацияланған құны бойынша бағаланатын	12	18,210,256	22,803,125
- пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын	12	808,847	775,185
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	13	8,847,236	3,372,039
Сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі қайта сақтандырушылардың үлесі	14	1,099,037	1,317,764
Негізгі құралдар		113,379	116,968
Ағымдағы салық активі		349,716	837,619
Кейінге қалдырылған салық активтері	9	82,192	40,090
Басқа активтер		931,195	452,243
Барлық активтер		149,846,288	139,397,883
МІНДЕТТЕМЕЛЕР			
Сақтандыру шарттары бойынша резервтер	14	35,302,393	23,545,486
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша кредиторлық берешек		884,636	1,201,876
Басқа міндеттемелер		650,120	436,579
Барлық міндеттемелер		36,837,149	25,183,941
МЕНШІКТІ КАПИТАЛ			
Акционерлік капитал	15 (а)	105,100,000	105,100,000
Қосымша төленген капитал		732,819	732,819
Тұрақтандыру резерві	15 (д)	136,042	240,259
Күтпеген тәуекелдер резерві	15 (г)	11,097,425	14,941,834
Әділ құн өзгерістерінің резерві		(3,127,444)	(1,058,889)
Жинақталған шығын		(929,703)	(5,742,081)
Барлық меншікті капитал		113,009,139	114,213,942
Барлық міндеттемелер мен меншікті капитал		149,846,288	139,397,883

	2022 ж. мың тенге	2021 ж. мың тенге
ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСКЕН АҚША ҚАРАЖАТТАРЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ		
Табыс салығы шегерілгенге дейінгі пайда	2,992,497	2,332,014
<i>Түзетулер:</i>		
Қайта сақтандырушының үлесін шегергендегі резервтердегі өзгерістер	11,975,634	9,478,590
Тозу және амортизация	76,023	50,337
Пайыздық шығын	-	20,599
Қаржы активтерінің құнсыздануынан болған залалдар/(залалдарды қалпына келтіру)	97,931	(16,619)
Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздардың әділ құнының өзгеруінен түсетін таза кіріс	(40,995)	(55,081)
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздардың әділ құнының өзгеруінен іске асырылған кіріс	29,314	-
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып есептелген пайыздық кірістер	(12,663,590)	(8,881,416)
Басқа пайыздық кірістер	(72,585)	(60,169)
Іске асырылмаған бағамдық айырмашылық	(2,324,209)	(718,849)
Регресс бойынша дебиторлық берешек бойынша резерв	5,103,098	-
Бағалы қағаздарды сатудан шығыстар/кірістер	68,522	-
Операциялық қызметтен операциялық активтер мен міндеттемелердің өзгеруіне дейінгі ақша ағындары	5,241,640	2,149,406
Операциялық активтердің ұлғаюы/(азайуы)		
Банктердегі депозиттер	36,989,617	4,521,987
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	(10,678,318)	(1,551,314)
Басқа активтер	(416,250)	(230,223)
Операциялық міндеттемелерді ұлғайту/(азайту)		
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша кредиторлық берешек	(313,721)	1,174,347
Басқа міндеттемелер	212,652	107,870
Операциялық қызметтен / (пайдаланылған) алынған пайыздық кіріске және табыс салығын төлеуге дейінгі ақша қаражатының таза ағындары	31,035,620	6,172,073
Төленген табыс салығы	-	(694,859)
Алынған пайыздар	11,269,535	6,979,029
Операциялық қызметтен / (пайдаланылған) алынған ақша қаражатының ағындары	42,305,155	12,456,243
ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСКЕН АҚША ҚАРАЖАТТАРЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ		
Инвестициялық бағалы қағаздарды өтеуден түсетін түсімдер	24,807,440	33,634,516
Инвестициялық бағалы қағаздарды сатудан түсетін түсімдер	11,552,761	-
Борыштық бағалы қағаздарды сатып алу	(22,019,513)	(43,434,916)
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатып алу	(131,436)	(18,317)
Инвестициялық қызметте пайдаланылған ақша ағындары	14,209,252	(9,818,717)
ҚАРЖЫЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСКЕН АҚША ҚАРАЖАТТАРЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ		
Акциялар шығару	-	5,000,000
Қарызды өтеу	-	(92,460)
Төленген дивидендтер	(1,408,393)	(2,704,733)
Қаржылық қызметтен түскен ақшалай қаражат ағындары	(1,408,393)	2,202,807
Ақша қаражаттары мен олардың баламаларының таза өсуі/(азайуы)	55,106,014	4,840,333
Валюта бағамдарының өзгеруінің ақша қаражаттары мен олардың баламаларына әсері	2,114,668	37,700
Жыл басындағы жағдай бойынша ақша қаражаттары және олардың баламалары	14,657,355	9,779,322
Жыл соңындағы жағдай бойынша ақша қаражаты және олардың баламалары (10-ескертеп)	71,878,037	14,657,355

«KazakhExport» экспорттық сақтандыру компаниясы» АҚ
2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдағы капиталдағы өзгерістер туралы есеп

мың тенге	Акцияонерлік капитал	Қосымша төленген капитал	Тұрақтандыру резерві	Күтпеген тәуекелдер резерві	Әділ құн өзгерістерінің резерві	Бөлінбеген пайда	Барлық меншікті капитал
2022 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	105,100,000	732,819	240,259	14,941,834	(1,058,889)	(5,742,081)	114,213,942
Жалпы жиынтық табыс							
Бір жылдағы пайда	-	-	-	-	-	2,272,145	2,272,145
Басқа жиынтық табыс							
<i>Қайта жіктелген немесе кейіннен пайда немесе залал ретінде қайта жіктелуі мүмкін баптар:</i>							
Әділ құнның таза өзгеруі	-	-	-	-	(2,068,555)	-	(2,068,555)
Барлық басқа жиынтық табыс	-	-	-	-	(2,068,555)	2,272,145	203,590
Бір жылдағы жалпы жиынтық табыс					(2,068,555)	2,272,145	203,590
Меншікті капиталдың құрамында тікелей көрсетілген меншік иелерімен операциялар							
Акциялар шығару	-	-	-	-	-	(1,408,393)	(1,408,393)
Төленген дивидендтер (15-ескертпе (в))	-	-	-	-	-	-	-
Күтпеген тәуекелдер резервіне ауыстыру (15 (г) ескертпе)	-	-	-	(3,844,409)	-	3,844,409	-
Тұрақтандыру резервіне көшіру (15 (д) ескертпе)	-	-	(104,217)	-	-	104,217	-
Меншік иелерімен барлық операциялар			(104,217)	(3,844,409)		2,540,233	(1,408,393)
2022 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	105,100,000	732,819	136,042	11,097,425	(3,127,444)	(929,703)	113,009,139

Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы есеп осы қаржылық есептілікке оның ажырамас бөлігі болып табылатын ескертпелермен бірге қаралуға тиіс.

«KazakhExport» экспорттық сақтандыру компаниясы» АҚ
2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдағы капиталдағы өзгерістер туралы есеп

мың теңге	Акционерлік капитал	Қосымша төленген капитал	Тұрақтандыру резерві	Күтіпеген тәуекелдер резерві	Әділ құн өзгерістерінің резерві	Бөлінбеген пайда	Барлық меншікті капитал
2021 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	100,100,000	732,819	90,508	7,544,808	(1,525,112)	2,497,438	109,440,461
Жалпы жиынтық табыс							
Бір жылдағы пайда	-	-	-	-	-	2,011,991	2,011,991
Басқа жиынтық табыс							
<i>Қайта жіктелген немесе кейіннен пайда немесе залал ретінде қайта жіктелуі мүмкін баптар:</i>							
Әділ құнның таза өзгеруі	-	-	-	-	466,223	-	466,223
Барлық басқа жиынтық табыс	-	-	-	-	466,223	-	466,223
Бір жылдағы жалпы жиынтық табыс	-	-	-	-	466,223	2,011,991	2,478,214
Меншікті капиталдың құрамында тікелей көрсетілген меншік иелерімен операциялар							
Акциялар шығару	5,000,000	-	-	-	-	-	5,000,000
Төленген дивидендтер (15 (в) ескертпе)	-	-	-	-	-	(2,704,733)	(2,704,733)
Күтіпеген тәуекелдер резервіне ауыстыру (15 (г) ескертпе)	-	-	-	7,397,026	-	(7,397,026)	-
Тұрақтандыру резервіне ауыстыру (15 (д) ескертпе)	-	-	149,751	-	-	(149,751)	-
Меншік иелерімен барлық операциялар	5,000,000	-	149,751	7,397,026	-	(10,251,510)	2,295,267
2021 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	105,100,000	732,819	240,259	14,941,834	(1,058,889)	(5,742,081)	114,213,942

Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы есеп осы қаржылық есептілікке оның ажырамас бөлігі болып табылатын ескертпелермен бірге қаралуға тиіс.

1 Есеп беретін кәсіпорын

(а) Ұйымдастырушылық құрылымы және қызметі

«KazakhExport» экспорттық сақтандыру компаниясы» АҚ (бұдан әрі - «Компания») Қазақстан заңнамасына сәйкес 2003 жылы Қазақстан Республикасында құрылған акционерлік қоғам болып табылады.

Компанияның Қазақстан Республикасының Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі (бұдан әрі - «ҚНРДА») берген 2022 жылғы 24 қарашадағы № 2.1.13 сақтандыру және қайта сақтандыру жөніндегі қызметті жүзеге асыруға лицензиясы бар. Бұл лицензия компанияға мүмкіндік береді:

1. сақтандырудың ерікті нысанындағы сақтандыру қызметі:

- 1) кепілдіктер мен кепілгерліктерді сақтандыру;
- 2) басқа қаржылық шығындардан сақтандыру;
- 3) «Сақтандыру қызметі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 6-бабы 3-тармағының 13), 14), 15) және 16) тармақшаларында көрсетілген кластарды қоспағанда, қаржы ұйымдарының шығындарын сақтандыру;
- 4) қарыздарды сақтандыру;
- 5) тармақшаларда көрсетілген сыныптарды қоспағанда, азаматтық-құқықтық жауапкершілікті сақтандыру 9),10),11),11-1) және 11-2) «Сақтандыру қызметі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 6-бабы 3-тармағының; сондай-ақ

2. қайта сақтандыру жөніндегі қызмет.

Компанияның стратегиялық даму бағыттарына экспортты қолдау құралдарын жетілдіру, экспорттаушылар санын ұлғайту үшін жағдай жасау және операциялық тиімділікті арттыру кіреді.

Компанияның заңды және нақты мекенжайы: Қазақстан Республикасы, Z05T2H3, Нұр-Сұлтан қ., Мәңгілік Ел даңғылы, 55А.

(б) Акционер

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бұдан әрі «Бас кәсіпорын» деп аталатын «Бәйтерек» Ұлттық басқарушы холдингі шығарылған акциялардың 100% иеленеді. Компанияның түпкілікті акционері Қазақстан Республикасының Үкіметі болып табылады. 2013 жылғы 29 мамырдағы №299-и Акциялар пакетін беру туралы шартқа сәйкес Компанияның акциялар пакеті «Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ сенімгерлік басқаруына берілді. «Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ «Даму институттарын, қаржы ұйымдарын басқару жүйесін оңтайландыру және ұлттық экономиканы дамыту жөніндегі кейбір шаралар туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2013 жылғы 22 мамырдағы №571 Жарлығымен құрылды.

2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша компания қызметкерлерінің саны 100 қызметкерді құрады (2021: 98 қызметкер).

(в) Қазақстан Республикасында шаруашылық қызметті жүзеге асыру шарттары

Жалпы, Қазақстан Республикасының экономикасы дамушы нарықтарға тән кейбір сипаттамалық ерекшеліктерді көрсетуді жалғастыруда. Ол әсіресе ел экспортының негізгі бөлігін құрайтын мұнай, газ және басқа минералды шикізат бағасының өзгеруіне сезімтал. Бұл ерекшеліктерге сонымен қатар елден тыс жерде еркін айырбасталмайтын ұлттық валютаның болуы және бағалы қағаздар нарығының өтімділігінің төмен деңгейі жатады, бірақ олармен шектелмейді. Жоғары инфляция, айырбас бағамының құбылмалылығы өтімділікті төмендетуді және халықаралық қаржыландыруды тарта отырып қиындықтар туғызуды қоса алғанда, Қазақстан Республикасының экономикасына теріс әсер етті және жалғастыра алады.

2022 жылдың қорытындысы бойынша инфляцияның жылдық мәні 20-21% болжамды диапазон шегінде қалыптасып, 20,3% құрады (2021: инфляция деңгейі-8,4%). Жылдық инфляция құрамында азық-түлік және азық-түлік емес тауарлардың бағасы ең жоғары өсуді көрсетуде. Ақылы қызметтердің инфляциясы абаттандырылған тұрғын үйді жалдау құнының төмендеуімен және реттелетін қызметтер бағасының өсуімен өзгеріссіз қалды. Сонымен қатар, инфляцияның тұрақты бөлігі әлі де жоғары болып қала береді, бұл инфляциялық ортаның сақталуын көрсетеді.

Инфляциялық күтулер жеделдетуді көрсетуді жалғастыруда. Желтоқсан айында олардың мәні максимумдарды жаңартып, 21,3% құрады. Халықтың инфляциялық күтулерінің өсуі азық-түлік бағасының өзгеруімен, сыртқы оқиғалармен және жанар-жағармай бағасының өзгеруімен байланысты. Жоғары және тұрақсыз инфляциялық күтулер инфляцияның күшті өсуінің және болашақта оның баяу төмендеуінің факторы болуы мүмкін.

2022 жылы геосаяси жағдайдың өзгеруі және жаһандық қаржы нарықтарындағы қолайсыз жағдайлар ұлттық валютаның динамикасына теріс әсер етті. 2022 жылғы наурызда 512,17 теңгеге дейін әлсірегеннен кейін теңге бағамы сол жылдың мамыр айында 414,79 теңгеге дейін нығайды. Жыл қорытындысы бойынша теңге бағамы АҚШ долларына қатысты бір долларға шаққанда 7,1% - ға 462,65 теңгеге дейін әлсіреді.

2022 жылғы 2 желтоқсанда Fitch Ratings халықаралық рейтингтік агенттігі Қазақстан Республикасының егеменді кредиттік рейтингін «BBB» деңгейінде растады, болжам - «тұрақты».

Қазақстанның кредиттік рейтингін сақтаудың негізгі факторы әлі де күшті фискалдық ұстаным және сыртқы күйзелістерге төзімділікке ықпал еткен елеулі сыртқы резервтер болып қала береді, деп атап өтті Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкінде (бұдан әрі - ҚР ҰБ).

2 Есепке алу негіздері

(а) Қолданылатын стандарттарға сәйкестігі туралы өтініш

Бұл қаржылық есептілік халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына («ХҚЕС») сәйкес дайындалды.

(б) Бағалау мен пайымдауды қолдану

ХҚЕС сәйкес қаржылық есептілікті дайындау бухгалтерлік есеп саясатының ережелері қалай қолданылатынына және активтер, міндеттемелер, кірістер мен шығыстар қандай сомада көрсетілетініне әсер ететін кәсіби пайымдауларды, болжамдар мен есептік бағалауларды басшылықтың пайдалануын талап етеді. Нақты нәтижелер осы бағалаулардан өзгеше болуы мүмкін.

Болжамдар мен олардың негізінде жасалған есептік бағалаулар оларды өзгерту қажеттілігі тұрғысынан үнемі талданады. Есептік бағалаулардағы өзгерістер осы бағалаулар қайта қаралған есепті кезеңде және көрсетілген өзгерістерден зардап шеккен барлық кейінгі кезеңдерде танылады.

(в) Қаржылық көрсеткіштерді бағалау принциптері

Қаржылық есептілік әділ құн бойынша пайда мен залал арқылы және әділ құн бойынша көрсетілген басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдарын қоспағанда, нақты шығындар бойынша есепке алу қағидатына сәйкес дайындалады.

(г) Функционалдық валюта және қаржылық есептілік деректерін ұсыну валютасы

Компанияның функционалдық валютасы-бұл компания өз қызметін жүзеге асыратын негізгі экономикалық ортаның валютасы. Компанияның функционалдық валютасы және Компанияның есептілігін ұсыну валютасы Қазақстан Республикасының ұлттық валютасы - Қазақстан теңгесі («теңге») болып табылады.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері

Төменде сипатталған есеп саясатының ережелері осы қаржылық есептілікте ұсынылған барлық есепті кезеңдерде қолданылды.

(а) Пайыздық кірістер мен шығыстар

Тиімді пайыздық мөлшерлеме

Пайыздық кірістер мен шығыстар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып, пайда немесе залал ретінде көрсетіледі. «Тиімді пайыздық мөлшерлеме» - бұл қаржылық құралдың күтілетін мерзіміндегі болашақ ақшалай төлемдерді немесе түсімдерді:

- қаржы активінің жалпы баланстық құны; немесе
- қаржылық міндеттеменің амортизацияланған құнына дейін дисконттайтын мөлшерлеме.

Сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған активтер болып табылмайтын қаржы құралдары бойынша тиімді пайыздық мөлшерлемені есептеу кезінде Компания осы қаржы құралының барлық шарттық талаптарын ескере отырып, бірақ күтілетін кредиттік залалдарды есепке алмай, ақша қаражатының болашақ ағындарын бағалайды. Сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған қаржы активтері үшін кредиттік тәуекелді ескере отырып түзетілген тиімді пайыздық мөлшерлеме күтілетін кредиттік залалдарды қоса алғанда, күтілетін болашақ ақша қаражаттарының ағындарының шамасын пайдалана отырып есептеледі.

Тиімді пайыздық мөлшерлемені есептеу мәміле бойынша шығындарды, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылатын төленген немесе алынған сыйақылар мен сомаларды қамтиды. Мәміле бойынша шығындар қаржы активін немесе қаржылық міндеттемені сатып алуға немесе шығаруға тікелей қатысты қосымша шығындарды қамтиды.

Амортизацияланған құн және жалпы баланстық құн

Қаржы активінің немесе қаржылық міндеттеменің «амортизацияланған құны» - бұл бастапқы тану кезінде қаржы активі немесе қаржылық міндеттеме бағаланатын сома, борыштың негізгі сомасы есебіне төлемдерді шегеру, тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып есептелген және қаржы активтеріне қатысты өтеу мерзімі басталған кезде көрсетілген бастапқы сома мен төлеуге берілетін сома арасындағы айырманың жинақталған амортизация шамасын қосу немесе шегеру шығынға бағалау резерві.

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын «қаржы активінің жалпы баланстық құны» - бұл шығындар үшін бағалау резервінің шамасына түзетуге дейінгі қаржы активінің амортизацияланған құны.

Пайыздық кірістер мен шығыстарды есептеу

Қаржы активі немесе қаржылық міндеттеме бойынша тиімді пайыздық мөлшерлеме қаржы активі немесе қаржылық міндеттеме бастапқы танылған кезде есептеледі. Пайыздық кіріс пен шығысты есептеу кезінде тиімді пайыздық мөлшерлеме активтің жалпы баланстық құнының (актив кредиттік құнсызданбаған кезде) немесе міндеттеменің амортизацияланған құнының шамасына қолданылады. Тиімді пайыздық мөлшерлеме нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруін көрсету мақсатында өзгермелі пайыздық мөлшерлеме құралдары бойынша ақша қаражаттарының ағындарын мерзімді қайта бағалау нәтижесінде қайта қаралады.

Алайда, бастапқы танылғаннан кейін кредиттік құнсызданған қаржылық активтер бойынша пайыздық кіріс қаржы активінің амортизацияланған құнына тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдану арқылы есептеледі. Егер қаржы активі бұдан былай кредиттік құнсызданбаса, онда пайыздық кірісті есептеу қайтадан жалпы баланстық құн негізінде жүзеге асырылады.

Бастапқы тану кезінде кредиттік-құнсызданған қаржы активтері бойынша пайыздық кіріс кредиттік тәуекелді ескере отырып түзетілген тиімді пайыздық мөлшерлемені қаржы активінің амортизацияланған құнының шамасына қолдану арқылы есептеледі. Мұндай активтер бойынша пайыздық кірісті есептеу, егер олар бойынша несиелік тәуекел кейіннен азайса да, жалпы баланстық құн негізінде жүзеге асырылмайды.

Қаржылық активтердің қандай жағдайларда кредиттік-құнсызданғаны туралы ақпарат 3(б)(iv) - ескертпеде берілген.

Ақпаратты ұсыну

Пайда немесе залал туралы есепте және басқа жиынтық кірістерде ұсынылған тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісімен есептелген пайыздық кірістерге мыналар жатады:

- амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржы активтері бойынша пайыздық кірістер;
- басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық қаржы құралдары бойынша пайыздық кірістер.

Пайда немесе залал және өзге де жиынтық кіріс туралы есептің «өзге пайыздық кірістер» бабы пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды емес борыштық қаржы активтері бойынша пайыздық кірістерді қамтиды.

Пайда немесе залал туралы есепте және басқа жиынтық кірістер туралы есепте көрсетілген пайыздық шығыстарға мыналар жатады:

- амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер бойынша пайыздық шығыстар.

(б) Қаржылық активтер және қаржылық міндеттемелер

(i) Қаржы құралдарының жіктелуі

Бастапқы тану кезінде қаржы активі амортизацияланған құн бойынша немесе басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша немесе пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын болып жіктеледі.

Қаржы активі амортизацияланған құн бойынша, егер ол төмендегілердің екеуіне де сәйкес келсе және Компанияның қалауы бойынша пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктелмеген жағдайда ғана бағаланады:

- актив шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін активтерді ұстап қалуға бағытталған бизнес-модель шеңберінде ұсталады; және
- қаржы активінің шарттық талаптарында белгіленген мерзімдерде негізгі борыштың негізгі сомасын және негізгі соманың өтелмеген бөлігіне есептелген пайыздарды ғана төлеуді білдіретін ақша қаражатының ағындарының туындауы көзделген.

Борыштық құрал басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша, егер ол төмендегі екі шартқа да сәйкес келсе және Компанияның қалауы бойынша пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктелмеген жағдайда ғана бағаланады:

- актив бизнес-модель шеңберінде ұсталады, оның мақсаты шартта көзделген ақша қаражаттарының ағындарын алу арқылы да, қаржы активтерін сату арқылы да қол жеткізіледі; және
- қаржы активінің шарттық талаптарында белгіленген мерзімдерде негізгі борыштың негізгі сомасын және негізгі соманың өтелмеген бөлігіне есептелген пайыздарды ғана төлеуді білдіретін ақша қаражатының ағындарының туындауы көзделген.

Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық қаржы активтері бойынша пайда мен залал амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржы активтері сияқты пайда немесе залал құрамында танылатын мынадай баптарды қоспағанда, өзге жиынтық табыстың құрамында танылады:

- тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып есептелген пайыздық кірістер;

- күтілетін кредиттік залалдар және құнсызданудан болған залалдардың қалпына келтірілген сомалары; және
- валюта бағамдарының өзгеруінен пайда немесе залал.

Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық қаржы активін тану тоқтатылған кезде бұрын басқа жиынтық табыстың құрамында танылған жинақталған пайда немесе залал меншікті капитал құрамынан пайда немесе залал құрамына қайта жіктеледі.

Барлық басқа қаржылық активтер пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланады деп жіктеледі.

Сонымен қатар, бастапқы тану кезінде Компания өз калауы бойынша, кейіннен қайта жіктеу құқығынсыз, амортизацияланған құн бойынша немесе басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағалау критерийлеріне сәйкес келетін қаржы активін, егер бұл бұл басқаша болуы мүмкін есепке алу сәйкессіздігін жоюға немесе едәуір дәрежеде азайтуға мүмкіндік берсе, пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағалау санатына жіктей алады.

Бизнес-модельді бағалау

Компания актив ұсталатын бизнес-модельдің мақсатын қаржы құралдары портфолиосы деңгейінде бағалайды, өйткені бұл бизнесті басқару тәсілін және ақпараттың басшылыққа қалай ұсынылатындығын жақсы көрсетеді.

Компания келесі ақпаратты талдайды:

- Портфельді басқару үшін белгіленген саясаттар мен мақсаттар, сондай-ақ аталған саясаттарды іс жүзінде іске асыру. Атап айтқанда, Басқару стратегиясы шартта көзделген пайыздық кірісті алуға, пайыздық мөлшерлемелердің белгілі бір құрылымын сақтауға, қаржылық активтерді өтеу мерзімдерінің осы активтерді қаржыландыру үшін пайдаланылатын қаржылық міндеттемелерді өтеу мерзімдеріне сәйкестігін қамтамасыз етуге немесе активтерді сату арқылы ақша ағындарын жүзеге асыруға бағытталған ба.
- Портфельдің тиімділігі қалай бағаланады және бұл ақпарат Компания басшылығының назарына қалай жеткізіледі.
- Бизнес-модельдің өнімділігіне әсер ететін тәуекелдер (және осы бизнес-модельде ұсталатын қаржылық активтер) және осы тәуекелдерді басқару қалай жүзеге асырылады.
- Портфельді басқаруға жауапты менеджерлердің сыйақысы қалай жүзеге асырылады (мысалы, бұл сыйақы көрсетілген активтердің әділ құнына немесе активтер бойынша шартта көзделген ақша ағындарына байланысты ма).
- Өткен кезеңдердегі сатылымның жиілігі, көлемі және уақыты, мұндай сатылымның себептері, сондай-ақ сатудың болашақ деңгейіне қатысты күтулер. Алайда, сату деңгейлері туралы ақпарат оқшауланбайды, бірақ Компанияның қаржылық активтерді басқару мақсатына қалай қол жеткізетінін және ақша ағындарының қалай жүзеге асырылатындығын біртұтас талдау шеңберінде қарастырылады.

Сауда үшін ұсталатын немесе басқаруы жүзеге асырылатын және нәтижелілігі әділ құн негізінде бағаланатын қаржы активтері пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланады, өйткені олар шартта көзделген ақша қаражаттарының ағындарын алу мақсатында да, шартта көзделген ақша қаражаттарының ағындарын алу мақсатында да, қаржы активтерін сату мақсатында да ұсталмайды.

Өтеуге дейін арналған қаржы активтері шартта көзделген ақша қаражаттарының ағындарын алу мақсатында ұсталады. Қазіргі уақытта қаржы активтерінің портфелін басқару кезінде, өтеу мерзімі 2 жылға дейінгі бағалы қағаздарды және оның ішінде экспорттаушыларды қаржылық қолдауға бағытталған негізгі қызмет шеңберінде орналастырылатын салымдарды сатып алу кезінде «Шарттық ақша ағындарын алу үшін ұстап қалу» ретінде бизнес - модельге жатқызылды. Бұл ретте бағалы қағаздар бастапқы танылған кезде нарық конъюктурасына және бағалы қағаздар шығару шарттарына байланысты кез келген басқа бизнес-модельге жатқызылуы мүмкін.

Сатуға арналған қаржы активтері шартта көзделген ақша қаражаттарының ағындарын алу мақсатында және активті сату арқылы ұсталады. Қоғамның қызметін ескере отырып, өтеу мерзімі 2 жылдан асатын бағалы қағаздар портфелін басқару кезінде Компания оларды сақтандыру жағдайлары бойынша ықтимал төлемдерді жүзеге асыру мақсатында, бағалы қағаздарды сату арқылы «шарттық ақша ағындарын алу және/немесе сату үшін ұстап қалу» ретінде бизнес-модельге жатқызады.

Шартта қарастырылған ақша қаражаты ағындары тек негізгі қарыз бен пайыздарды төлеу болып табылатындығын бағалау

Осы бағалаудың мақсаттары үшін «негізгі сома» бастапқы танылған кезде қаржы активінің әділ құны ретінде айқындалады. «Пайыздар» ақшаның уақытша құны үшін, белгілі бір уақыт аралығында өтелмеген негізгі қарызға қатысты кредиттік тәуекел үшін және кредит беруге байланысты басқа да негізгі тәуекелдер мен шығындар (мысалы, өтімділік тәуекелі және әкімшілік шығындар) үшін өтемақы ретінде анықталады, сонымен қатар пайда маржасын қамтиды.

Шартта көзделген ақша қаражаттарының ағындары тек қана негізгі соманың және негізгі соманың өтелмеген бөлігіне пайыздардың төлемдері болып табылатындығын бағалау кезінде («SPPI критерийі») Компания қаржы құралының шарттық талаптарын талдайды. Бұл қаржы активі талданатын талапты қанағаттандырмайтындай шарт бойынша ақша ағындарының мерзімдерін немесе сомасын өзгерте алатын қаржылық актив шарты талаптарында көзделген кез келген шарттың бар-жоғын бағалауды қамтиды. Бағалау жүргізу кезінде Компания назарға алады:

- ақша ағындарының мерзімін немесе мөлшерін өзгерте алатын шартты оқиғалар;
- рычаг әсері бар жағдайлар (левередж);
- мерзімінен бұрын өтеу және қолданылу мерзімін ұзарту туралы шарттар;
- компанияның талаптарын белгілі бір активтер бойынша ақша ағындарымен шектейтін шарттар (мысалы, «регрессиясыз» активтер);
- ақшаның уақытша құны үшін өтемақының өзгеруіне әкелетін шарттар-мысалы, мерзімді негізде пайыздық мөлшерлемелерді қайта қарау.

Қайта жіктеу

Бастапқы танудан кейінгі қаржылық активтердің жіктелуі өзгермейді, тек компанияның қаржылық активтерді басқару бойынша бизнес моделін өзгертуінен кейінгі кезеңнен басқа.

(ii) Тануды тоқтату

Қаржылық активтер

Компания осы активтен ақша қаражаттарының ағындарына шартта көзделген құқықтардың қолданылу мерзімі аяқталған сәтте не екінші Тарапқа осы қаржы активіне меншік құқығымен байланысты іс жүзінде барлық тәуекелдер мен пайдалар берілетін мәміле нәтижесінде осы активтен ақша қаражаттарының ағындарын алуға құқықтарды берген кезде қаржы активін тануды тоқтатады, немесе Компания осы қаржы активіне меншік құқығымен байланысты барлық дерлік тәуекелдер мен пайданы бермейтін немесе сақтамайтын және осы қаржы активін бақылауды сақтамайтын жерде.

Қаржы активін тану тоқтатылған кезде активтің баланстық құны (немесе активтің танылуы тоқтатылған бөлігіне бөлінген баланстық құн) мен алынған өтем сомасы (I) (өзіне қабылдаған жаңа міндеттеменің шамасын шегергендегі алынған жаңа активтің шамасын қоса алғанда) және (ii) активтің баланстық құны деп танылған кез келген жинақталған пайда немесе залал арасындағы айырма басқа жиынтық табыстың құрамында пайда немесе залал деп танылады.

Компания шарттары бойынша қаржылық жағдай туралы есепте танылған активтерді беретін мәмілелер жасайды, бірақ бұл ретте берілген активтерге меншік құқығымен байланысты барлық немесе іс жүзінде барлық тәуекелдер мен пайданы немесе олардың бір бөлігін сақтайды.

Мұндай жағдайларда берілген активтерді есепте тану тоқтатылмайды. Мұндай мәмілелердің мысалдары бағалы қағаздарды несиеге беру және «РЕПО» мәмілелері болып табылады.

Компания қаржылық активке меншік құқығымен байланысты іс жүзінде барлық тәуекелдер мен пайданы сақтамайтын және бермейтін және берілетін активке бақылауды сақтайтын мәмілелерде ол активті Компанияның берілген активтің құнының өзгеру қаупіне ұшырау дәрежесі ретінде анықталған активке үздіксіз қатысуын сақтаған дәрежеде тануды жалғастырады.

Қаржылық міндеттемелер

Компания ол бойынша шарттық міндеттемелер орындалған, күші жойылған немесе тоқтатылған кезде қаржылық міндеттемені тануды тоқтатады.

(iii) Қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелер шарттарын өзгерту

Қаржылық активтер

Егер қаржы активінің шарттары өзгерсе, Компания осындай өзгертілген актив бойынша ақша ағындарының айтарлықтай ерекшеленетінін бағалайды. Егер ақша ағындары айтарлықтай ерекшеленсе («шарттардың айтарлықтай өзгеруі»), онда бастапқы қаржы активі бойынша шартта көзделген ақша ағындарына құқықтар аяқталды деп есептеледі. Бұл жағдайда бастапқы қаржы активін тану тоқтатылады және жаңа қаржы активі әділ құн бойынша есепке алуға және мәміле бойынша тиісті шығындарда танылады. Модификация шеңберінде туындаған комиссиялық сыйақының алынған сомалары есепте мынадай түрде танылады:

- жаңа активтің әділ құнын айқындау кезінде ескерілетін комиссиялық сыйақы сомалары, сондай-ақ мәміле бойынша тиісті шығындардың өтелуін білдіретін комиссиялық сыйақы сомалары осы активтің бастапқы бағалауына енгізіледі; және
- комиссиялық сыйақының өзге де сомалары пайданың немесе залалдың құрамында тануды тоқтатудан түскен пайданың немесе залалдың бөлігі ретінде танылады.

Қолданыстағы қаржы активтері немесе қаржылық міндеттемелер бойынша ақша қаражаты ағындарының шамасының өзгеруі, егер олар Шарттың ағымдағы талаптарының салдары болып табылса, егер тиісті Кредиттеу шарты компанияның пайыздық мөлшерлемелерді өзгерту мүмкіндігін көздесе, шарттарды өзгерту болып саналмайды.

Компания шарттарды өзгерту маңызды болуына немесе болмауына, яғни бастапқы қаржы активі бойынша ақша ағындары мен өзгертілген немесе оны ауыстырған қаржы активі бойынша ақша ағындары айтарлықтай ерекшеленетіндігіне сандық және сапалық бағалауды жүргізеді. Компания сапалық факторларды, сандық факторларды және сапалық және сандық факторлардың жиынтық әсерін талдай отырып, шарттарды өзгертудің маңыздылығын сандық және сапалық бағалауды жүргізеді. Егер ақша ағындары айтарлықтай өзгеше болса, онда бастапқы қаржы активі бойынша шартта көзделген ақша ағындарына құқықтар аяқталды деп есептеледі. Осы бағалауды жүргізу кезінде Компания ұқсастық бойынша қаржылық міндеттемелерді тануды тоқтатуға қатысты нұсқауларды басшылыққа алады.

Егер модификация қарыз алушының қаржылық қиындықтарына байланысты болса, онда мұндай модификацияның мақсаты, әдетте, шарттың бастапқы талаптарына сәйкес актив құнының ең жоғары мүмкін сомасында өтеу болып табылады, ал жаңа активті бастапқы активтен айтарлықтай ерекшеленетін шарттарда құру (беру) емес. Егер Компания қаржылық активті қолданыстағы шартта көзделген ақша ағындарының бір бөлігін кешіруге әкелетін етіп өзгертуді жоспарласа, онда ол модификация жүргізілгенге дейін осы активтің бір бөлігін есептен шығару керек пе, жоқ па, соны талдауы керек (есептен шығару саясатын төменде қараңыз). Бұл тәсіл сандық бағалау нәтижесіне әсер етеді және мұндай жағдайларда тиісті қаржы активін тануды тоқтату критерийлері әдетте сақталмайтындығына әкеледі. Сондай-ақ, компания шарттарды өзгерту маңызды ма, жоқ па, соны сапалы бағалауды жүргізеді.

Егер амортизацияланған құн бойынша немесе басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активінің шарттарын өзгерту осы қаржы активін тануды тоқтатуға әкеп соқпаса, онда Компания осы актив бойынша бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып, осы активтің жалпы баланстық құнын қайта есептейді және пайда немесе залал құрамындағы модификациядан пайда немесе залал ретінде пайда болған айырманы таниды. Өзгермелі пайыздық мөлшерлемесі бар қаржы активтеріне қатысты модификациядан түскен пайданы немесе залалды есептеу кезінде пайдаланылатын бастапқы тиімді пайыздық

мөлшерлеме модификация жүргізілген кездегі ағымдағы нарықтық жағдайларды көрсету үшін түзетіледі. Осындай модификация шеңберінде туындаған жұмсалған шығындар немесе төленген комиссиялар және алынған комиссиялық сыйақылар модификацияланған қаржы активінің жалпы баланстық құнын түзетеді және модификацияланған қаржы активінің қалған қолданылу мерзімі ішінде амортизацияланады.

Қаржылық міндеттемелер

Компания қаржылық міндеттемені мойындауды оның шарттары өзгертілген міндеттеме бойынша ақша ағындарының мөлшері айтарлықтай өзгертін етіп өзгерткен кезде тоқтатады. Бұл жағдайда өзгертілген шарттары бар жаңа қаржылық міндеттеме әділ құны бойынша танылады. Бұрынғы Қаржылық міндеттеменің баланстық құны мен өзгертілген шарттары бар жаңа қаржылық міндеттеменің құны арасындағы айырмашылық пайда немесе залал құрамында танылады. Төленген өтемақы, егер бар болса, берілген қаржылық емес активтерді және жаңа өзгертілген қаржылық міндеттемені қоса алғанда, өзіне қабылдаған міндеттемелерді қамтиды.

Компания сапалық факторларды, сандық факторларды және сапалық және сандық факторлардың жиынтық әсерін талдай отырып, шарттарды өзгертудің маңыздылығын сандық және сапалық бағалауды жүргізеді. Компания келесі сапалық факторлардың негізінде шарттарды өзгерту маңызды деген қорытындыға келеді:

- қаржылық міндеттеме валютасының өзгеруі;
- міндеттеменің сапасын жақсарту үшін қамтамасыз ету түрін немесе басқа құралдарды өзгерту.

Сандық бағалауды жүргізу мақсаттары үшін, егер бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша дисконтталған алынған комиссиялық сыйақыны шегергендегі комиссиялық сыйақыны төлеуді қоса алғанда, жаңа шарттарға сәйкес ақша қаражаты ағындарының келтірілген құны бастапқы қаржылық міндеттеме бойынша қалған ақша қаражаты ағындарының дисконтталған келтірілген құнынан кемінде 10% өзгеше болса, шарттар айтарлықтай өзгеше болып есептеледі.

Егер қаржылық міндеттеме шарттарының модификациясы оны тануды тоқтатуға әкеп соқпаса, онда міндеттеменің амортизацияланған құны бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша ақша қаражаттарының модификацияланған ағындарын дисконттау жолымен қайта есептеледі және нәтижесінде пайда болған айырма пайда немесе залал құрамындағы модификациядан түскен пайда немесе залал ретінде танылады. Өзгермелі пайыздық мөлшерлемені қаржылық міндеттемелерге қатысты модификациядан түскен пайданы немесе шығынды есептеу кезінде пайдаланылатын бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме модификация жүргізілген кездегі ағымдағы нарықтық жағдайларды көрсету үшін түзетіледі. Модификация шеңберінде туындаған жұмсалған шығындар немесе төленген комиссиялар міндеттеменің баланстық құнын түзету ретінде танылады және құрал бойынша тиімді пайыздық мөлшерлемені қайта есептеу жолымен модификацияланған қаржылық міндеттеменің қалған қолданылу мерзімі ішінде амортизацияланады.

(iv) Құнсыздану

Компания келесі қаржы құралдары бойынша күтілетін кредиттік залалдар үшін бағалау резервін таниды:

- амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржы активтері (ақша қаражаты мен олардың баламаларын, банктердегі шоттар мен депозиттерді, амортизацияланған құн бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздарды, өзге де қаржы активтерін қоса алғанда);
- басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық қаржы активтері.

Компания резерв сомасы 12 айлық күтілетін кредиттік шығынға тең болатын мынадай құралдарды қоспағанда, бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік шығынға тең сомада күтілетін кредиттік шығынға бағаланатын резервтерді таниды:

- есепті күндегі жағдай бойынша кредиттік тәуекелі төмен борыштық инвестициялық бағалы қағаздар; және

- кредиттік тәуекел бастапқы танылған сәттен бастап айтарлықтай өспеген басқа қаржы құралдары.

Компания қарыздық инвестициялық бағалы қағаздың несиелік рейтингі әлемде қабылданған «инвестициялық сапа» рейтингінің анықтамасына сәйкес келсе, оның кредиттік тәуекелі төмен деп санайды.

12 айлық күтілетін кредиттік залал - есепті күннен кейін 12 ай ішінде мүмкін болатын қаржы құралы бойынша дефолт оқиғалары салдарынан күтілетін кредиттік залалдың бір бөлігі. 12 айлық күтілетін кредиттік шығындар танылатын қаржы құралдары «1-кезең» қаржы құралдарына жатады.

Бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залал қаржы құралы бойынша дефолттың барлық ықтимал оқиғаларының нәтижесінде оның бүкіл күтілетін қолданылу мерзімі ішінде күтілетін кредиттік залал ретінде айқындалады. Барлық мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар танылатын сатып алынған немесе жасалған кредиттік-құнсызданған активтер болып табылмайтын қаржы құралдары «2-кезең» қаржы құралдарына жатады (егер қаржы құралы бойынша кредиттік тәуекел бастапқы танылған кезден бастап айтарлықтай өскен жағдайда, бірақ қаржы құралы кредиттік-құнсызданған болып табылмайды) және «3 кезең» (егер қаржы құралы кредиттік-құнсызданған болса).

Кредиттік тәуекелдің айтарлықтай ұлғаюы

Қаржы құралы бойынша кредиттік тәуекелдің бастапқы танылғаннан бері айтарлықтай ұлғаюы болғанын бағалау кезінде Компания артық шығындар мен күш-жігерсіз орынды және қол жетімді ақпаратқа негізделген және расталған ақпаратты қарастырады.

Бағалау сандық және сапалық ақпаратты, сондай-ақ компанияның тарихи тәжірибесіне, несиелік сапаны сараптамалық бағалауға және болжамды ақпаратқа негізделген талдауды қамтиды.

Бағалаудың мақсаты салыстыру арқылы несиелік тәуекелге ұшыраған позицияға қатысты несиелік тәуекелдің айтарлықтай жоғарылауы болғанын анықтау болып табылады:

- есепті күндегі жағдай бойынша барлық мерзімнің қалған бөлігі үшін дефолт ықтималдығы; және
- кредиттік тәуекелге ұшыраған позицияны бастапқы тану кезінде (егер қажет болса, мерзімінен бұрын өтуге қатысты күтулердің өзгеруін ескере отырып түзетілген) берілген уақытқа қатысты есептелген барлық мерзімнің қалған бөлігі үшін дефолт ықтималдығы.

Кредиттік тәуекелдің айтарлықтай жоғарылағанын анықтау

Кредиттік тәуекелдің айтарлықтай өсуін анықтау критерийлері портфолиоға байланысты әр түрлі болады және дефолт ықтималдығы индикаторының мәндеріндегі сандық өзгерістерді де, сапалық факторларды да, оның ішінде мерзімі өткен «шектеуші» белгісін де қамтиды.

Кредиттік сапаны сараптамалық бағалау негізінде және мүмкіндігінше тиісті тарихи тәжірибе негізінде Компания, Егер бұған кредиттік тәуекелдің Елеулі өсуінің индикаторы болып табылатын, әсері сандық тәуекел шеңберінде толық көлемде уақтылы Анықталмайтын белгілі бір сапалық көрсеткіштер көрсетілсе, қаржы құралы бойынша кредиттік тәуекелдің айтарлықтай өсуі орын алды деген қорытынды жасай алады талдау.

Компания кредиттік тәуекелге ұшыраған белгілі бір позиция бойынша кредиттік тәуекел бастапқы танылған сәттен бастап ішкі/сыртқы рейтингтің екі (немесе одан да көп) позициясына төмендеу болған жағдайда, ол бастапқы танылған сәттен бастап айтарлықтай өсті деп санайды.

Бастапқы танылған сәттен бастап қаржы активі бойынша кредиттік тәуекелдің едәуір артқанын куәландыратын «шектегіш» белгісі ретінде Компания осы актив бойынша 30 күннен астам мерзім өткендігін есептейді. Мерзімі өткен берешек күндерінің саны толық сомада төлем алынбаған жағдай бойынша ең ерте күннен бастап күндер санын есептеу арқылы айқындалады.

Бағалы қағазды тану сәтінде немесе есепті күні эмитент рейтингінің болмауы кредиттік тәуекелді немесе құнсыздануды елеулі ұлғайту критерийі болып табылмайды.

Кредиттік тәуекелдің градация деңгейлері (рейтингтері)

Компания несиелік тәуекелге ұшыраған әрбір позицияға дефолт тәуекелін болжау үшін пайдаланылатын Standard&Poor 's, Fitch Ratings, Moody' s Investors Services агенттіктерінің сыртқы рейтингі негізінде тиісті кредиттік тәуекел рейтингін береді.

Кредиттік тәуекел рейтингтері несиелік тәуекел нашарлаған сайын дефолт қаупі экспонент бойынша өсетіндей етіп анықталады және калибрленеді. Кредиттік тәуекелге ұшыраған әрбір позиция контрагент немесе эмитент туралы қолда бар ақпарат негізінде бастапқы тану күніндегі белгілі бір кредиттік тәуекел рейтингін білдіреді. Кредиттік тәуекелге ұшыраған позициялар мынадай деректерді талдауды көздейтін Тұрақты мониторингке жатады:

- контрагенттер туралы ақпаратты мерзімді негізде талдау нәтижесінде алынған ақпарат, мысалы, аудиттелген қаржылық есептілік;
- кредиттік рейтингтік агенттіктердің деректері, баспасөздегі жарияланымдар, сыртқы кредиттік рейтингтердегі өзгерістер туралы ақпарат;
- қарыз алушының қызметін немесе оның шаруашылық қызметін жүзеге асырудың саяси, нормативтік және технологиялық ортасындағы нақты және күтілетін елеулі өзгерістер;
- мерзімі өткен берешек мәртебесі туралы ақпаратты қоса алғанда, төлемдер туралы ақпарат;
- қаржылық, экономикалық жағдайлар мен қызметті жүзеге асыру шарттарының ағымдағы және болжамды өзгерістері.

Кредиттік-құнсызданған қаржы активтері

Әрбір есепті күнге Компания амортизацияланған құн бойынша есепке алынатын қаржы активтерін және әділ құн бойынша басқа жиынтық кіріс арқылы есепке алынатын борыштық қаржы активтерін олардың кредиттік құнсыздануы мәніне бағалауды жүргізеді. Осындай қаржы активі бойынша болашақ ақша ағындарына теріс әсер ететін бір немесе бірнеше оқиғалар болған кезде қаржы активі «кредиттік-құнсызданған» болып табылады.

Қаржы активінің кредиттік құнсыздануының дәлелі, атап айтқанда, мынадай бақыланатын деректер болып табылады:

- қарыз алушының немесе эмитенттің айтарлықтай қаржылық қиындықтары;
- дефолт немесе төлемді кешіктіру сияқты келісімшарт талаптарын бұзу;
- компанияның қарызды немесе аванстық төлемді басқа жағдайларда қарастырмайтын шарттармен қайта құрылымдауы;
- қарыз алушының банкроттық немесе өзге де қаржылық қайта ұйымдастыру ықтималдығының туындауы; немесе
- қаржылық қиындықтардың салдарынан бағалы қағаздар үшін белсенді нарықтың жоғалуы.

Контрагенттің қаржылық жағдайының нашарлауы салдарынан шарттары қайта қаралған қаржы активі, әдетте, егер шартта көзделген ақша қаражаттарының ағындарын алмау тәуекелі айтарлықтай төмендегені және құнсызданудың басқа белгілері жоқ екендігі туралы дәлел болмаса, кредиттік-құнсызданған болып есептеледі.

Мемлекет борышкер болып табылатын мемлекеттік облигацияларға (өзге де қаржы активтеріне) инвестицияларды кредиттік құнсыздану мәніне бағалау кезінде Компания мынадай факторларды қарайды:

- облигациялардың кірістілігінде көрсетілген несиелік қабілеттіліктің нарықтық бағасы;
- рейтингтік агенттіктер орындаған кредит қабілеттілігін бағалау;
- елдің жаңа қарызды шығару үшін капитал нарығына қол жеткізу мүмкіндігі;
- қарызды қайта құрылымдау ықтималдығы, бұл ұстаушылардың ерікті немесе мәжбүрлі қарызды кешіру нәтижесінде шығынға ұшырауына әкеледі;
- мұндай елге «соңғы сатыдағы кредитор» ретінде қажетті қолдауды қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін халықаралық қолдау көрсету тетіктерінің болуы, сондай-ақ

мемлекеттік органдар мен ведомстволардың осы тетіктерді пайдалану ниеті жария мәлімдемелерде көрсетілген. Бұл аталған механизмдердің тиімділігіне және саяси ниетке қарамастан талап етілетін критерийлерді сақтау қабілетінің болуына баға беруді қамтиды.

Қайта құрылымдалған қаржы активтері

Тараптардың келісімі бойынша қаржы активінің шарттары қайта қаралған немесе қаржы активінің шарттары өзгертілген немесе қарыз алушының қаржылық қиындықтары себебінен қолданыстағы қаржы активі жаңасымен ауыстырылған жағдайда, осы қаржы активін тануды тоқтату қажеттілігі тұрғысынан бағалау жүргізіледі және күтілетін кредиттік залалдар мынадай түрде бағаланады:

- Егер күтілетін қайта құрылымдау қолданыстағы активті тануды тоқтатуға әкеп соқпаса, онда өзгертілген қаржы активі бойынша күтілетін ақша қаражатының ағындары қолданыстағы актив бойынша ақша қаражаттың алмау сомаларының есебіне енгізіледі;
- Егер күтілетін қайта құрылымдау қолданыстағы активті тануды тоқтатуға әкеп соқтыратын болса, онда жаңа активтің күтілетін әділ құны ол тануды тоқтатқан сәтте қолданыстағы актив бойынша ақшалай қаражаттың түпкілікті ағыны ретінде қаралады. Бұл сома қолданыстағы қаржы активі бойынша бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып, тануды тоқтатудың күтілетін күнінен бастап есепті күнге дейінгі кезең үшін дисконтталатын қолданыстағы қаржы активі бойынша ақшалай қаражатты алмау сомаларының есебіне енгізіледі.

Күтілетін несиелік шығындарды бағалау

Күтілетін несиелік шығындар-бұл дефолттың пайда болу ықтималдығы бойынша өлшенген кредиттік шығындардың есептік бағасы. Олар келесідей бағаланады:

- *есепті күнгі жағдай бойынша кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын қаржы активтеріне қатысты:* барлық күтілетін ақшалай қаражаттың алынбауының келтірілген құны ретінде (яғни Шартқа сәйкес компанияға тиесілі ақша қаражаттарының ағындары мен Компания алуды күткен ақша қаражаттарының ағындары арасындағы айырмашылық);
- *есепті күндегі жағдай бойынша кредиттік-құнсызданған болып табылатын қаржы активтеріне қатысты:* активтердің жалпы баланстық құны мен ақшалай қаражаттардың есептелген болашақ ағындарының келтірілген құны арасындағы айырма ретінде.

Күтілетін несиелік шығындарды бағалаудағы негізгі бастапқы деректер келесі айнымалылардың уақытша құрылымы болып табылады:

- дефолт ықтималдығы (PD көрсеткіші);
- дефолт болған жағдайда шығын мөлшері (LGD көрсеткіші);
- дефолт жағдайында тәуекел сомасы (EAD шамасы).

Бұл көрсеткіштер әдетте standards&Poor 's және Moody' s зерттеулерінің деректері негізінде алынады. Олар төменде келтірілген болжамды ақпаратты көрсету үшін түзетіледі.

Дефолт ықтималдығының уақытша құрылымын құру

Кредиттік тәуекел рейтингтері кредиттік тәуекелге ұшыраған позициялар үшін дефолт ықтималдығының уақытша құрылымын құрудағы негізгі бастапқы деректер болып табылады. Компания кредиттік тәуекел рейтингіне байланысты талданатын кредиттік тәуекелге ұшыраған позицияларға қатысты берешекке қызмет көрсету сапасы мен дефолт деңгейі туралы мәліметтерді жинайды. Компания сыртқы кредиттік рейтингтік агенттіктерден алынған ақпаратты пайдаланады.

Компания кредиттік тәуекелге ұшыраған позициялар үшін қалған кезеңдегі дефолт ықтималдығын және олардың уақыт бойынша өзгеруін күтуді бағалау үшін алынған деректерді талдайды.

Бұл талдау дефолт деңгейінің өзгеруі мен негізгі макроэкономикалық факторлардың өзгеруі арасындағы байланысты анықтауды және калибрлеуді, сондай-ақ кейбір басқа факторлардың

дефолт қаупіне әсерін егжей-тегжейлі талдауды қамтиды. Компания басшылығының пікірінше, тәуекелге ұшыраған позициялардың көпшілігі үшін негізгі макроэкономикалық көрсеткіш ЖІӨ-нің өсуі болады.

Компания болжамды ақпаратты бағалау кезінде сараптамалық пайымдауды қолданады. Бұл бағалау сыртқы көздерден алынған ақпаратқа негізделеді. Компания бұл болжамдарды дефолт ықтималдығын бағалауды түзету үшін пайдаланады.

«Дефолт» ұғымының анықтамасы

Қаржы активі компания дефолт оқиғасы басталған қаржы активтеріне мынадай жағдайларда жатады:

- контрагенттің Компания алдындағы кредиттік міндеттемелері Компанияның кепілмен қамтамасыз етуді іске асыру (ол болған кезде) сияқты шараларды қолданбай толық көлемде өтелуі екіталай; немесе
- контрагенттің Компания алдындағы қарызы 90 күннен астам уақытқа кешіктірілді.
- актив өзінің міндеттемелері бойынша төлей алмауына байланысты контрагенттің банкроттығы нәтижесінде қайта құрылымдалуы мүмкін.

Қарыз алушының міндеттемелері бойынша дефолт оқиғасының басталуын бағалау кезінде Компания сандық факторларды ескереді, мысалы, мерзімі өткен берешектің мәртебесі және сол Эмитенттің компания алдындағы басқа міндеттемелері бойынша төлемеуі; сондай-ақ меншікті және сыртқы көздерден алынған өзге де ақпарат.

Қаржы құралы бойынша дефолт оқиғасының басталуын бағалау кезіндегі бастапқы деректер және олардың маңыздылығы жағдайлардағы өзгерістерді көрсету үшін уақыт өте келе өзгеруі мүмкін.

PD, LGD және EAD көрсеткіштерін бағалау

PD коэффициенттерін құру үшін жеткілікті тарихи мәліметтер болмағандықтан, Moody ' s-тің ұзақ уақыт кезеңіндегі сыртқы зерттеу деректері қолданылады (мысалы, 1984 және 2021 жылдар аралығындағы уақыт кезеңіндегі орташа Тарихи PD мәндері), PD коэффициенттері жаңартылған зерттеулер жарияланған кезде қайта есептелуі керек (әдетте жыл сайын).

Егер контрагенттің несиелік сапа рейтингі немесе несиелік тәуекелге ұшыраған позиция өзгерсе, онда бұл тиісті PD көрсеткіштерін бағалаудың өзгеруіне әкеледі. PD көрсеткіштері несиелік тәуекелге ұшыраған позициялардың шарттық өтеу мерзімдерін және мерзімінен бұрын өтеуге қатысты күтулерді ескере отырып бағаланады.

Компания контрагенттің түріне байланысты LGD бағалауын жүргізеді.

3-кезеңдегі немесе кредиттік-құнсызданған активтердегі позициялар үшін Компания жеке бағалау жүргізеді. Жеке бағалау контрагенттің операциялық қызметінің ақша ағындарын ескере отырып бағалануы мүмкін күтілетін ақша ағындарын талдауда көрінеді.

1 және 2 сатылардағы қаржылық активтерге қатысты LGD келесі 3 санаты қарастырылады:

- егер үкімет контрагент болса, LGD коэффициенті 0% - ға жуықтайды;
- егер қазақстандық банк контрагент болса, LGD коэффициенті 70% құрайды; және
- басқа контрагенттерге қатысты LGD коэффициенті Moody ' s компаниясының контрагенттің сыртқы рейтинг деңгейіне сәйкес өтемақы мөлшерлемелері туралы зерттеуі негізінде есептеледі. LGD коэффициенттері жаңартылған зерттеулер жарияланған кезде қайта есептелуі керек (әдетте жыл сайын).

Дефолт болған жағдайда тәуекел сомасы дефолт басталған күні кредиттік тәуекелге ұшыраған шаманың есептік бағасын білдіреді. Бұл көрсеткішті компания амортизацияны қоса алғанда, шарт талаптарына сәйкес осы шамадағы күтілетін өзгерістерді ескере отырып, есепті күнге ағымдағы шаманы негізге ала отырып есептейді. Қаржы активі үшін EAD шамасы жалпы баланстық күн болып табылады. Бағалы қағаздар бойынша EAD сатып алу құнын, ағымдағы

есептелген сыйақыны және дисконт/сыйлықақыны қамтитын теңгедегі позицияның баланстық сомасы негізінде есептеледі.

Сыртқы көздерден алынған салыстырмалы ақпарат күтілетін несиелік шығындарды бағалау үшін бастапқы ақпарат ретінде пайдаланылатын портфельдердің мысалдары төменде келтірілген.

Кредиттік тәуекелге ұшыраған позиция	Сыртқы көздерден алынған салыстырмалы ақпарат			
	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан	PD көрсеткіші	LGD көрсеткіші
мың тенге				
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	71,878,037	14,657,355		Moody 's/ Қазақстан ішіндегі позициялар үшін өтеу статистикасы
Банктердегі депозиттер	22,324,599	59,859,106	S&P дефолт статистикасы 2022	LGD дефолт қаржы институттарынан Тарихи өтемақыларға негізделеді
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар	25,201,794	35,166,389	Moody 's 2021 әдепкі статистикасы	
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар	18,210,256	22,803,125		

Қаржылық жағдай туралы есепте күтілетін кредиттік залалдар үшін бағалау резервін ұсыну

Күтілетін кредиттік залалдар үшін бағалау резервінің сомалары қаржылық жағдай туралы есепте былайша ұсынылған:

- *амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер:* осы активтердің жалпы баланстық құнын қалай төмендетуге болады
- *басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық құралдар:* шығындар бойынша бағалау резерві қаржылық жағдай туралы есепте танылмайды, өйткені бұл активтердің баланстық құны олардың әділ құны болып табылады. Алайда шығындарға арналған бағалау резервінің шамасы ашылады және әділ құн өзгерістері резервінің құрамында танылады.

Есептен шығару

Кредиттер мен борыштық бағалы қағаздар оларды өтеудің негізді күтулері болмаған кезде есептен шығаруға жатады (ішінара немесе толық сомада). Әдетте, бұл Компания қарыз алушының есептен шығарылатын қарыз сомаларын өтеуге жеткілікті көлемде ақша ағындарын тудыруы мүмкін активтері немесе кіріс көздері жоқ екенін анықтайтын жағдай. Бұл бағалау әрбір актив үшін жеке орындалады.

Бұрын есептен шығарылған сомаларды өтеу пайда немесе залал және өзге де жиынтық кіріс туралы есепте «борыштық қаржы активтерінің құнсыздануынан болған залалдар» деген бапта көрсетіледі.

Есептен шығарылған қаржы активтеріне қатысты Компания тиесілі сомаларды өтеу жөніндегі саясатқа сәйкес берешекті өндіріп алу жөніндегі қызметті жүзеге асыруды жалғастыра алады.

(в) Шетел валютасындағы операциялар

Шетел валютасындағы операциялар операциялар жасалған күндерде қолданыста болған валюта бағамдары бойынша компанияның функционалдық валютасына аударылады. Есепті күнгі жағдай бойынша шетел валютасында көрсетілген монетарлық активтер мен міндеттемелер есепті күні қолданыста болған валюта бағамы бойынша функционалдық валютаға аударылады. Шетел валютасында көрсетілген монетарлық активтермен және міндеттемелермен операциялардан түскен пайда немесе залал кезеңнің басындағы жағдай бойынша функционалдық валютадағы амортизацияланған құн, кезең ішінде тиімді сыйақы мен төлемдер мөлшерлемесі бойынша есептелген шамаға түзетілген және шетел

валютасындағы амортизацияланған құн арасындағы айырым болып табылады. валюта бағамы бойынша функционалдық валютаға аударылған есепті кезеңнің соңындағы жағдай.

Әділ құн бойынша бағаланатын шетел валютасында көрсетілген монетарлық емес активтер мен міндеттемелер әділ құн айқындалған күндерде қолданыста болған валюта бағамдары бойынша функционалдық валютаға аударылады. Шетел валютасында көрсетілген және нақты шығындар бойынша көрсетілген монетарлық емес активтер мен міндеттемелер операция жасалған күні қолданыста болған валюта бағамы бойынша функционалдық валютаға аударылады.

(г) Сақтандыру шарттары

(i) Шарттардың жіктелуі

Егер белгілі бір ықтимал болашақ оқиға («сақтандыру жағдайы») сақтанушыға немесе өзге бенефициарға теріс әсер еткен жағдайда, Компания сақтанушыға немесе басқа бенефициарға өтемақы төлеуге келісе отырып, екінші Тараптың (бұдан әрі - «сақтанушы») Елеулі сақтандыру тәуекелін өзіне алатын шарттар сақтандыру шарттары ретінде жіктеледі. Сақтандыру тәуекелі-бұл қаржылық тәуекелден басқа тәуекел.

Қаржылық тәуекел-бұл болашақта белгілі бір сыйақы мөлшерлемесінің, бағалы қағаздардың құнының, тауар бағасының, валюта бағамының, баға немесе мөлшерлеме индексінің, кредиттік рейтингтің немесе кредиттік индекстің немесе басқа айнымалылардың өзгеруі мүмкін тәуекел, егер қаржылық емес айнымалылар жағдайында мұндай айнымалылар сақтандыру шартының тарапына тән болмаса. Сақтандыру шарттары бойынша белгілі бір қаржылық тәуекел де берілуі мүмкін.

Сақтандыру тәуекелі, егер сақтандыру жағдайы компанияның қомақты қосымша соманы төлеу қажеттілігін туындатуы мүмкін болса ғана маңызды болып табылады. Шарт сақтандыру шарты деп танылған сәттен бастап және осы Шарт бойынша барлық құқықтар мен міндеттемелер орындалғанға немесе аяқталғанға дейін жіктеледі.

Сақтандыру тәуекелінің сақтанушыдан компанияға ауысуы шамалы болып табылатын сақтандыру шарттары қаржы құралдары ретінде жіктеледі.

(ii) Сақтандыру шарттарын тану және бағалау

Сыйлықтар

Жалпы сақтандыру бойынша есептелген сыйлықақылар ағымдағы жылы күшіне енетін сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақыларын, олардың жалпы немесе ішінара келесі есепті кезеңге қатысы бар-жоғына қарамастан қамтиды. Сыйлықақылар делдалдар комиссиясын қамтитын жалпы сомамен ұсынылған және салықтар мен сыйлықақы алымдарын қамтымайды. Алынған сыйлықақылардың алынған бөлігі табыс ретінде танылады. Сыйлықақылар сақтандырылатын тәуекел құрылымы негізінде сақтандыру кезеңі ішінде сақтандыру өтемі басталған күннен бастап алынған деп танылады. Қайта сақтандыруға берілген сыйлықақылар қайта сақтандыру жөніндегі қызметтің құрылымына сәйкес шығыстар ретінде танылады. Қайта сақтандыруға берілген сыйлықақылардың танылмаған бөлігі Алдын ала төлем ретінде қарастырылады.

Алынбаған сыйлықақылар бойынша резерв

Алынбаған сыйлықақылар бойынша резерв қабылданған жалпы сыйлықақылардың бір бөлігін білдіреді, ол келесі немесе одан кейінгі қаржы жылдарында алынады деп күтілуде, қолданылу мерзімі бойынша пропорционалды әдісті қолдана отырып, әрбір сақтандыру шарты үшін бөлек есептеледі. Резерв сақтандыру шартында қамтылған кезең ішінде тәуекел дәрежесінің кез келген өзгерістерін көрсету үшін қажет болған жағдайда түзетіледі.

Шағымдар

Шағымдар төленбеген шағымдар бойынша резервтің өзгеруімен бірге қаржы жылы ішінде төленген шағымдарды реттеу бойынша шағымдар мен шығындардан тұрады.

Төленбеген шағымдар компанияның есепті күнге дейін келтірілген, бірақ төленбеген барлық талаптарды түпкілікті реттеу бойынша бағалау шығындары шегінде құрған резервтерінен, олардың мәлімделгеніне немесе көрсетілмегеніне қарамастан, сондай-ақ талаптарды реттеу бойынша тиісті ішкі және сыртқы шығындардан тұрады. Төленбеген шағымдар жеке шағымдарды бағалау және болған, бірақ әлі жарияланбаған шағымдар үшін резервтер құру арқылы қалыптасады, бұл ішкі және сыртқы болжамды факторлардың әсерін ескере отырып, мысалы, шағымдарды реттеу процедураларының өзгеруі, заңнамадағы өзгерістер, өткен тәжірибе мен тенденциялар. Төленбеген шағымдар бойынша резервтер дисконтталмайды.

Басшылық шағымдар бойынша жалпы резервтер мен қайта сақтандыру есебінен байланысты өтемақылар қазіргі уақытта қолда бар ақпарат негізінде дұрыс көрсетілген деп есептесе де, соңғы міндеттеме кейінгі ақпараттың пайда болуы және оқиғалардың пайда болуы нәтижесінде өзгереді және құрылған резервке айтарлықтай түзетулер енгізуі мүмкін. Өткен кезеңдерде қалыптастырылған шағымдар бойынша резервтердің сомалары бойынша түзетулер осындай түзетулер жүргізілген кезеңдегі қаржылық есептілікте көрсетіледі және егер олар елеулі болып табылса, бөлек ашылады. Пайдаланылған әдістер мен жүргізілген бағалаулар тұрақты негізде қайта қаралады.

(iii) Шығыс қайта сақтандыру бойынша активтер

Компания тәуекелдерді әртараптандыру арқылы өзінің таза ықтимал шығынын шектеу мақсатында әдеттегі қызмет барысында сақтандыру және кіріс қайта сақтандыру бойынша тәуекелдердің бір бөлігін шығыс қайта сақтандыруға береді. Шығыс қайта сақтандыру бойынша шарттар жасасу нәтижесінде туындайтын активтер, міндеттемелер, кірістер мен шығыстар тиісті сақтандыру шарттары бойынша тиісті активтерден, міндеттемелерден, кірістер мен шығыстардан бөлек ескеріледі, өйткені қайта сақтандыру жөніндегі келісімдер компанияны сақтанушылар алдындағы тікелей міндеттемелерінен босатпайды.

Елеулі сақтандыру тәуекелін беруге әкелетін шарттар бойынша құқықтар ғана қайта сақтандыру бойынша активтер ретінде есепке алынады. Айтарлықтай сақтандыру тәуекелі берілмейтін шарттар бойынша құқықтар қаржы құралдары ретінде есепке алынады.

Қайта сақтандыру бойынша берілген сақтандыру сыйлықақылары тиісті сақтандыру шарттары бойынша сыйлықақыларды тану негіздеріне сәйкес келетін негізде шығыстар ретінде танылады. Жалпы сақтандыру бойынша қайта сақтандыру бойынша сыйлықақылар қайта сақтандырылатын тәуекелдердің күтілетін сипаты негізінде қайта сақтандыруды жабудың қолданылу кезеңі ішіндегі шығыстарға жатқызылады. Қайта сақтандыру бойынша берілген сыйлықақылардың жұмсалмаған бөлігі қайта сақтандыру бойынша активтерге енгізіледі.

Қайта сақтандыру бойынша активтер ретінде танылған сомалар тиісті сақтандыру шарттарына қатысты қолда бар резервтерді бағалау негізінде бағаланады.

Қайта сақтандыру активтері қайта сақтандырушы компаниялардан төленген талаптарға қатысты алынатын өтемақыларды қамтиды. Олар қаржылық жағдай туралы есепте сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі қайта сақтандырушылардың үлесі ретінде жіктеледі.

Шарттың қолданылу мерзімі аяқталғаннан кейін қайта сақтандырушыға төленетін таза сома Компания осындай шарттар бойынша өз құқықтарына қатысты таныған қайта сақтандыру активтерінен аз болуы мүмкін.

Қайта сақтандыру бойынша активтер әрбір есепті күнге құнсыздану мәніне бағаланады. Актив актив бастапқы танылғаннан кейін болған оқиғаның нәтижесінде Компания алынатын барлық сомаларды өтей алмайтындығы және бұл оқиғаның компания қайта сақтандырушыдан алатын сомаларға сенімді түрде бағалануы мүмкін әсері бар екендігі объективті дәлелдер болған кезде құнсызданған болып саналады.

(iv) Сақтандыру шарттары бойынша комиссиялық шығыстар

Сақтандыру шарттары бойынша комиссиялық шығыстарға сақтандыру агенттері мен брокерлерге төленген комиссиялық сыйақы сияқты тікелей шығындар және ұсыныстарды қарауға және сақтандыру полистерін шығаруға байланысты әкімшілік шығындар сияқты жанама шығындар кіреді.

Комиссиялық шығындар шығындардың болуына байланысты.

(v) Міндеттемелердің сәйкестігін тексеру

Міндеттемелердің адекваттылығын тексеру сақтандыру шарттары бойынша резервтердің адекват екенін айқындау мақсатында әрбір есепті күнге жүргізіледі. Сақтандыру шарттары бойынша резервтер бойынша міндеттемелерді орындауға арналған залалдарды реттеу шығыстары және активтерден инвестициялық кірістер сияқты барлық болашақ келісімшарттық ақша ағындары мен байланысты шығыстардың ағымдағы ең жақсы бағалары аталған тексеруді жүргізу кезінде пайдаланылады.

Тапшылық анықталған жағдайда қосымша резерв құрылады. Тапшылық бір жылдағы пайда немесе залал ретінде танылады.

(vi) Сақтандыру шарттары бойынша дебиторлық және кредиторлық берешек

Сақтанушылар, агенттер және қайта сақтандырушылар алдындағы берешек сомалары және сақтанушылардың, агенттер мен қайта сақтандырушылардың берешек сомалары сақтандыру шарттары бойынша резервке немесе қайта сақтандыру бойынша активтерге емес, сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық және кредиторлық берешек құрамына енгізіледі.

(д) Ақша қаражаттары және олардың баламалары

Ақша қаражаттары мен олардың баламаларына кассадағы қолма-қол ақша, келісімшарттық шектеулерден босатылған банктік шоттардағы ақша, сондай-ақ әділ құнның өзгеру қаупі жоқ және компания қысқа мерзімді міндеттемелерді шешу үшін пайдаланатын бастапқы өтеу мерзімі 3 айдан аз жоғары өтімді қаржылық активтер жатады. Ақша қаражаттары мен олардың баламалары қаржылық жағдай туралы есепте амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі.

(е) Банктердегі шоттар мен депозиттер

Компания үш айдан астам өтеу мерзімі бар банктерде аванстар мен депозиттер түріндегі шоттарда қаражатқа ие. Өтеу мерзімі белгіленген банктердегі қаражат кейіннен тиімді сыйақы мөлшерлемесі әдісін пайдалана отырып, амортизацияланған құн бойынша бағаланады. Банктердегі шоттар мен депозиттер күтілетін кредиттік залалдар шегеріле отырып көрсетіледі.

(ж) Негізгі құралдар

(i) Меншікті активтер

Негізгі құралдардың объектілері амортизацияның жинақталған сомаларын және құнсызданудан болған шығындарды шегергендегі нақты құны бойынша көрсетіледі.

Егер негізгі құралдардың объектісі әртүрлі пайдалы пайдалану мерзімі бар бірнеше компоненттерден тұратын болса, мұндай компоненттер негізгі құралдардың жеке объектілері ретінде көрсетіледі.

(з) Қаржылық емес активтердің құнсыздануы

Кейінге қалдырылған салық активтерінен ерекшеленетін өзге де қаржылық емес активтер құнсыздану белгілерінің болуы тұрғысынан әрбір есепті күндегі жағдай бойынша бағаланады. Қаржылық емес активтердің өтелетін құны сату шығындары мен пайдаланудан алынған құнды шегергендегі әділ құнның ең үлкен мәні болып табылады. Пайдаланудан алынған құнды анықтау кезінде болжамды болашақ ақша ағындары ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын және осы активке тән тәуекелдерді көрсететін салық салуға дейінгі дисконттау мөлшерлемесін пайдалана отырып, олардың ағымдағы сәтке келтірілген құнына дисконтталады. Басқа активтер өндіретін ақша қаражаттарынан едәуір тәуелсіз ақша қаражаттарының ағынын тудырмайтын актив үшін өтелетін құн актив тиесілі ақша қаражаттарын өндіретін активтер тобы бойынша айқындалады. Құнсызданудан болған залал активтің немесе ақша қаражатын өндіретін активтер тобының баланстық құны оның өтелетін құнынан асып кеткен кезде танылады.

Қаржылық емес активтердің құнсыздануынан болған барлық залалдар пайда немесе залал құрамында көрсетіледі және өтелетін құнды айқындау кезінде пайдаланылатын бағалауларда өзгерістер болған жағдайда ғана қалпына келтіруге жатады. Активтің құнсыздануынан болған кез келген залал, егер құнсызданудан болған залал қаржылық есептілікте көрсетілмесе, қалыптасатын осындай баланстық құннан (амортизация мен тозуды шегергенде) аспайтын көлемде қалпына келтіруге жатады.

(и) Резервтер

Резерв қаржылық жағдай туралы есепте компанияда болған оқиғаның нәтижесінде заңды немесе негізделген міндеттеме болған жағдайда және осы міндеттемені орындау үшін қаражатты бұру қажет болуы мүмкін болған жағдайда көрсетіледі. Егер мұндай міндеттеменің сомасы елеулі болса, онда резервтер ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын және қолданылатын жерде осы міндеттемеге тән тәуекелдерді көрсететін салық салуға дейінгі дисконттау мөлшерлемесін пайдалана отырып, болжамды болашақ ақша ағындарын дисконттау жолымен айқындалады.

(ii) Амортизация

Негізгі құралдар бойынша Амортизация оларды пайдалы пайдаланудың болжамды мерзімі ішінде біркелкі есептеу әдісі бойынша есептеледі және пайда немесе залал құрамында көрсетіледі. Амортизация объектіні сатып алған күннен бастап, ал шаруашылық тәсілмен салынған негізгі құралдар объектілері үшін – объект құрылысы аяқталған және оны пайдалануға дайын болған сәттен бастап есептеледі. Жер учаскелері бойынша амортизация есептелмейді. Негізгі құралдардың әртүрлі объектілерін пайдалану мерзімдері келесідей ұсынылуы мүмкін:

- Машиналар мен жабдықтар	3-4 жыл;
- Көлік құралдары	5 жыл;
- Материалдық емес активтер	3 жыл.

(к) Акционерлік капитал

(i) Жай акциялар

Жай акциялар меншікті капитал ретінде жіктеледі. Жай акциялар мен акцияларға опциондар шығаруға тікелей байланысты шығындар кез келген салық әсерін шегергендегі меншікті капиталды азайту ретінде танылады.

(ii) Меншікті акцияларды сатып алу

Компания өз акцияларын сатып алған жағдайда, осы сатып алуға тікелей байланысты шығындарды қоса алғанда, төленген сома қаржылық есептілікте меншікті капиталдың азаюы ретінде көрсетіледі.

(iii) Дивидендтер

Компанияның дивидендтерді жариялау және төлеу мүмкіндігі Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасын реттеуге жатады.

Жай акциялар бойынша дивидендтер қаржылық есептілікте олар жарияланған кезде бөлінбеген пайданы пайдалану ретінде көрсетіледі.

(л) Салық салу

Табыс салығының сомасына ағымдағы салық сомасы және кейінге қалдырылған салық сомасы кіреді. Табыс салығы басқа жиынтық табыстың құрамында көрсетілетін операцияларға немесе меншік иелерімен тікелей капитал шоттарында көрсетілетін операцияларға қатысты сомаларды қоспағанда, тиісінше басқа жиынтық табыстың құрамында немесе тікелей капиталдың құрамында көрсетілетін, пайда немесе залал құрамында толық көлемде көрсетіледі.

Ағымдағы салық

Ағымдағы табыс салығы есепті күндегі жағдай бойынша қолданыста болған табыс салығы бойынша мөлшерлемелерді, сондай-ақ алдыңғы есепті жылдардағы табыс салығы сомаларын нақтылау нәтижесінде туындаған міндеттемелер сомасын ескере отырып, бір жылдағы салық салынатын пайданың болжамды мөлшеріне сүйене отырып есептеледі. Ағымдағы табыс салығы бойынша міндеттеме есебіне дивидендтерге байланысты туындаған салық міндеттемесінің шамасы да енгізіледі.

Кейінге қалдырылған салық

Кейінге қалдырылған салық активтер мен міндеттемелердің қаржылық есептілікте көрсету мақсаттары үшін айқындалатын баланстық құны мен олардың салық базасы арасында туындайтын уақытша айырмашылықтарға қатысты танылады.

Кейінге қалдырылған салық активтері пайдаланылмаған салық шығындарына, пайдаланылмаған салық несиелеріне және шегерілетін уақытша айырмашылықтарға қатысты олар жүзеге асырылуы мүмкін болашақ салық салынатын пайданы алу ықтималдығы шамасында ғана танылады. Болашақ салық салынатын пайданың шамасы қалпына келтіруге тиісті салық салынатын уақытша айырмашылықтардың шамасы негізінде айқындалады. Кейінге қалдырылған салық активтерінің шамасы әрбір есепті күндегі жағдай бойынша талданады және тиісті салық жеңілдіктерін іске асыру бұдан артық ықтимал болмайтын шамада азаяды. Мұндай есептен шығару болашақ салық салынатын пайданың болу ықтималдығы артқан жағдайда қалпына келтіруге жатады.

Танылмаған кейінге қалдырылған салық активтері әрбір есепті күнге қайта бағаланады және болашақ салық салынатын пайда осы кейінге қалдырылған салық активін өтеуге мүмкіндік беретін шамада танылады.

Кейінге қалдырылған салықтың шамасы есепті күндегі жағдай бойынша қолданыстағы немесе мәні бойынша қолданысқа енгізілген заңдарға негізделі отырып, уақытша айырмашылықтар қалпына келтірілген сәтте болашақта қолданылатын салық ставкалары негізге алына отырып айқындалады. Кейінге қалдырылған салықты бағалау компанияның есепті кезеңнің соңында активтер мен міндеттемелердің баланстық құнын өтеуді немесе өтеуді жоспарлау тәсіліне байланысты салық салдарын көрсетеді.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері ағымдағы салық міндеттемелеріне қарсы ағымдағы салық активтерін есепке алуды жүргізуге заңды түрде бекітілген құқық болған жағдайда оқылады және бұл активтер мен міндеттемелер бір салық салынатын кәсіпорыннан немесе әртүрлі салық салынатын кәсіпорындардан бір салық органы алатын табыс салығына жатады, бірақ бұл кәсіпорындар ағымдағы салық міндеттемелері мен активтерін нетто-негізде реттеу немесе осы кәсіпорындардың салық активтерін сату олардың салық міндеттемелерін өтеумен бір мезгілде жүзеге асырылатын болады.

(м) Жалға алу

Шарт жасалған сәтте Компания Шарттың тұтастай немесе оның жекелеген компоненттерінің жалдау шарты болып табылатындығын бағалайды. Шарт жалдау шарты болып табылады немесе егер осы Шарт бойынша өтемақы орнына белгілі бір уақыт аралығында сәйкестендірілген активтің пайдаланылуын бақылау құқығы берілсе, жалдау компонентін камтиды.

Компания жалға алушы ретінде

Жалға алу компоненті бар шарттың қолданылуы немесе түрленуі басталған кезде Компания шартта көзделген өтемді жалға алудың әрбір компонентіне оның оқшауланған мәміленің салыстырмалы бағасы негізінде бөледі. Алайда, кейбір жылжымайтын мүлікті жалға беру келісімшарттарына қатысты Компания жалға бермейтін компоненттерді бөліп көрсетпеу туралы шешім қабылдады және жалдау компоненттері мен жалға бермейтін тиісті компоненттерді жалға берудің бір компоненті ретінде қарастырды.

Компания активті пайдалану құқығы және жалдау басталған күнгі жалдау міндеттемесі түрінде таниды. Пайдалану құқығы нысанындағы Актив бастапқыда жалдау бойынша міндеттеменің бастапқы шамасын құрайтын, жалдау басталған күні немесе осындай күнге дейін жасалған жалдау төлемдерінің шамасына түзетілген, бастапқы тікелей шығындарға ұлғайтылған бастапқы құн және базалық активті бөлшектеу және ауыстыру, жалға алу бойынша алынған ынталандыру төлемдерінегізден шығарғандағы базалық активті немесе ол орналасқан учаскені қалпына келтіру кезінде туындайтын шығындардың бағалау шамасы бойынша бағаланады.

Кейіннен есепке алу кезінде пайдалану құқығы нысанындағы актив жалдау шартына сәйкес базалық активке меншік құқығы жалдау мерзімі аяқталғанға дейін компанияға берілетін жағдайларды қоспағанда, жалдау басталған күннен бастап және жалдау мерзімі аяқталғанға дейін немесе пайдалану құқығы нысанындағы активтің бастапқы құны компанияның сатып алуға арналған опционды орындауын көрсететін жағдайларды қоспағанда, желілік әдіспен амортизацияланады. Мұндай жағдайларда пайдалану құқығы нысанындағы актив негізгі құралдар үшін қолданылатын тәсілді пайдалана отырып айқындалатын базалық активті пайдалы пайдалану мерзімі ішінде амортизацияланады. Бұған қоса, пайдалану құқығы нысанындағы активтің құны ол болған кезде құнсызданудан болған залалдар мөлшеріне кезең-кезеңімен төмендейді, сондай-ақ жалдау бойынша міндеттемелерді белгілі бір қайта бағалау кезінде түзетіледі.

Жалдау міндеттемесі бастапқыда жалдау шартында белгіленген пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып дисконтталған жалдау басталған күні төленбеген жалдау төлемдерінің дисконтталған құны бойынша немесе егер мұндай мөлшерлемені оңай анықтау мүмкін болмаса, компанияның қосымша қарыз қаражаттарын тарту мөлшерлемесін пайдалана отырып бағаланады. Әдетте, Компания қосымша қарыз алу мөлшерлемесін дисконттау мөлшерлемесі ретінде пайдаланады.

Компания әр түрлі сыртқы көздерден алынған пайыздық мөлшерлемелерге сүйене отырып, қосымша қарыз қаражаттарын тарту мөлшерлемесін анықтайды және жалдау шарттары мен жалға алынған активтің түрін ескеру үшін белгілі бір түзетулер енгізеді.

Жалдау міндеттемесін бағалауға кіретін жалдау төлемдеріне мыналар жатады:

- белгіленген төлемдер, оның ішінде белгіленген төлемдер;
- индекске немесе ставкаға байланысты өзгермелі жалдау төлемдері, бастапқыда индекс немесе жалдау басталған күнгі ставка бойынша бағаланады;
- жалға алушы тарату құнының кепілдігі бойынша төлейді деп күтілетін сомалар;
- егер Компания осы опционды орындайтынына жеткілікті сенімділік болса, сатып алу опционын орындау бағасы, егер Компания осы жалдау мерзімін ұзарту опционын орындайтынына жеткілікті сенімділік болса, жалдау мерзімін ұзарту опционының болуына байланысты қосымша жалдау кезеңі ішінде жалдау төлемдері және Компанияның жалға алуды мерзімінен бұрын тоқтатпайтынына жеткілікті сенімділік

болған жағдайларды қоспағанда, жалға алуды мерзімінен бұрын тоқтатқаны үшін айыппұлдар.

Жалдау міндеттемесі амортизацияланған құн бойынша бағаланады. Егер индекстің немесе ставканың өзгеруіне байланысты келешектегі жалдау төлемдері өзгерген жағдайда, егер Компания тарату құнының кепілдігі бойынша жасаған төленуге тиісті соманың бағасы өзгерсе, егер Компания сатып алу опционын, жалдау мерзімін ұзарту немесе оны тоқтату опционын орындайтындығын бағалауды өзгертсе немесе негізінен бекітілген жалдау төлемі қайта қаралса, ол қайта бағаланады.

Жалдау бойынша міндеттеме осылайша қайта қаралған кезде, тиісті түзету пайдалану құқығы нысанындағы активтің баланстық құнына қатысты жүргізіледі немесе егер пайдалану құқығы нысанындағы активтің баланстық құны бұрын нөлге дейін азайтылған болса, пайдаға немесе залалға жатады.

Компания инвестициялық жылжымайтын мүліктің анықтамасына жауап бермейтін активтерді «негізгі құралдар» бабының құрамында, ал жалдау бойынша міндеттемелерді – қаржылық жағдай туралы есепте «өзге міндеттемелер» бабының құрамында ұсынады.

Компания компанияның активтеріне және қысқа мерзімді жалдау шарттарына қатысты құны төмен активтерді жалдау шарттарына қатысты пайдалану құқығы және жалдау міндеттемелері түріндегі активтерді мойындамау туралы шешім қабылдайды. Компания осындай шарттарға сәйкес жүзеге асырылатын жалдау төлемдерін жалдау мерзімі ішінде желілік әдіспен шығын ретінде таниды.

Компания жалға беруші ретінде

2022 жылдың 31 желтоқсанында және 2021 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл ішінде Компания жалға беруші ретінде әрекет еткен жоқ.

(н) 2022 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енген стандарттар

2022 жылғы 1 қаңтардан бастап мынадай түзетулер күшіне енді:

- «Нысаналы пайдалану басталғанға дейін алынған табыс», «ауыр шарттар-шартты орындауға арналған шығындар», «тұжырымдамалық негіздерге сілтеме» - 16 ХЕҚС (IAS), 37 ХЕҚС (IAS) және 3 ХЕҚС (IFRS) қолдану аясы шектеулі түзетулер және 2018-2020 жылдардағы ҚЕХС жыл сайынғы жетілдірулері-түзетулер ХЕҚС (IFRS) 1, ХЕҚС (IFRS) 9, ХЕҚС (IFRS) 16 және ХЕҚС (IAS) 41 (2020 жылдың 14 мамырында шығарылды және 2022 жылдың 1 қаңтарынан немесе одан кейінгі жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- 16 ХҚЕС (IFRS) түзетуі ұйымдарға ұйым осы активті болжамды пайдалануға дайындаған сәтте өндірілген объектілерді сатудан алынған кез келген кірісті негізгі құралдар Объектісінің құнынан шегеруге тыйым салады. Мұндай объектілерді сатудан түскен кірістер, оларды өндіруге жұмсалған шығындармен бірге, енді пайда немесе залал ретінде танылады. Ұйым осындай объектілердің құнын бағалау үшін ХҚЕС (IAS) 2 қолданады. Құны мұндай сыналатын активтің амортизациясын қамтымайды, өйткені ол әлі пайдалануға дайын емес. 16 ХҚЕС (IFRS) түзетуінде ұйым осы активтің техникалық және физикалық тиімділігін бағалаған кезде «активтің дұрыс жұмыс істеуін тексереді» деп түсіндіріледі. Бұл активтің қаржылық тиімділігі мұндай бағалау үшін маңызды емес. Осылайша, актив басшылықтың ниетіне сәйкес пайдаланылуы мүмкін және ол басшылық күткен операциялық тиімділік деңгейіне жеткенге дейін амортизациялануы мүмкін.
- 37 ХҚЕС (IAS) түзетуінде «шартты орындауға арналған шығындар» ұғымына түсініктеме беріледі. Түзетуде шартты орындауға тікелей шығындар осындай шартты орындауға қосымша шығындарды қамтитыны түсіндіріледі; және шарттарды орындауға тікелей қатысты басқа шығындарды бөлу. Осы түзетуде сондай-ақ ауыр Шартқа жеке резерв құрылғанға дейін ұйым шартты орындау үшін бөлінген активтер бойынша емес, оны орындау кезінде пайдаланылған активтер бойынша келтірілген құнсызданудан болған залалды мойындайтыны түсіндіріледі.
- ХҚЕС (IFRS) 3 бизнесті біріктіру кезінде активтің немесе міндеттеменің не екенін анықтауға мүмкіндік беретін 2018 жылғы қаржылық есептіліктің тұжырымдамалық

негіздеріне сілтемелерді қосумен толықтырылды. Осы түзету қабылданғанға дейін ХҚЕС (IFRS) 3 2001 жылғы қаржылық есептіліктің тұжырымдамалық негіздерін көрсетуді қамтыды. Сонымен қатар, 3 ХҚЕС-ке (IFRS) міндеттемелер мен шартты міндеттемелерге қатысты жаңа ерекшелік қосылды. Бұл ерекшелік міндеттемелер мен шартты міндеттемелердің кейбір түрлеріне қатысты 3 ХҚЕС (IFRS) қолданатын ұйым 2018 жылғы қаржылық есептіліктің тұжырымдамалық негіздеріне емес, 37 ҚЕХС (IAS) немесе 21 ХҚЕС (IFRIC) түсіндірмесіне сілтеме жасауы керек. Бұл жаңа ерекшелік болмаса, ұйым ХҚЕС (IAS) 37 сәйкес мойындамайтын бизнесті біріктіру кезіндегі кейбір міндеттемелерді мойындауы керек еді. Осылайша, сатып алғаннан кейін бірден ұйым мұндай активтерді тануды тоқтатып, экономикалық пайданы көрсетпейтін кірісті тануы керек еді. Сондай-ақ, сатып алушы сатып алу күніне 37 ХҚЕС (IAS) бойынша анықталған шартты активтерді тануға міндетті емес екендігі түсіндірілді.

- ХҚЕС (IFRS) 9 түзетуінде қаржылық міндеттемелерді тануды тоқтату үшін «10% тестілеуге» қандай төлемдерді қосу керектігі қарастырылады. Шығындар немесе төлемдер үшінші тараптардың немесе несие берушінің пайдасына жүзеге асырылуы мүмкін. Осы түзетуге сәйкес үшінші тараптардың пайдасына шығындар немесе төлемдер «10% тестілеуге» енгізілмейді.
- ХҚЕС (IFRS) 16-ға қоса берілген 13-иллюстрациялық мысалға түзетулер енгізілді: жалға алынған мүлікті жақсартуға қатысты жалға берушінің төлемдерінің мысалы алынып тасталды. Бұл түзету ынталандыру жалдау төлемдерін есепке алу әдісіне қатысты кез келген ықтимал түсінбеушілікті болдырмау үшін жасалған.
- ХҚЕС (IFRS) 1 Егер еншілес ұйым ХҚЕС-ты бас ұйымға қарағанда кешірек күннен бастап қолданса, босатуды қолдануға рұқсат береді. Еншілес ұйым өзінің активтері мен міндеттемелерін бас ұйымның шоғырландырылған қаржылық есептілігіне енгізілетін баланстық құны бойынша, егер шоғырландыру мақсаттары үшін ешқандай түзетулер жасалмаса және оның шеңберінде бас ұйым аталған еншілес ұйымды сатып алған бизнес бірлестігінің нәтижелерін көрсету үшін бас ұйымның ХҚЕС-ке көшу күніне сүйене отырып бағалай алады. ХҚЕС (IFRS) 1-ге түзету енгізілді, ол ХҚЕС (IFRS) 1-де қарастырылған ерекшелікті қолданған ұйымдарға бас ұйымның ХҚЕС-ке көшу күні негізінде бас ұйым көрсеткен сомаларды пайдалана отырып, жинақталған бағамдық айырмашылықтарды бағалауға мүмкіндік береді. Бұл ХҚЕС түзетуі (IFRS) 1 ХҚЕС-ті алғаш рет қолданатын ұйымдардың шығындарын азайту үшін жоғарыда аталған босатуды жинақталған бағамдық айырмашылықтарға таратады. Бұл түзету ХҚЕС (IFRS) 1 қарастырған бірдей босатуды пайдаланған қауымдастырылған ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындарға да қатысты болады.
- ХҚЕС (IAS) 41 сәйкес әділ құнды бағалау кезінде ұйымдар салық салу мақсатында ақша ағындарын алып тастауы керек деген талап жойылды. Бұл түзету салық салғаннан кейін ақша ағындарын дисконттау туралы стандарттағы талаптарға сәйкестігін қамтамасыз етуі керек

Түзетулерді қолдану компанияның қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер еткен жоқ.

(o) Стандарттар шығарылды, бірақ әлі күшіне енген жоқ

2022 жылдың 1 қаңтарында немесе одан кейін басталатын және Банк әлі мерзімінен бұрын қабылдамаған жылдық кезеңдер үшін міндетті болып табылатын бірқатар жаңа стандарттар мен түсініктемелер жарияланды.

- ХҚЕС (IFRS) 17 «Сақтандыру шарттары» (2017 жылдың 18 мамырында шығарылған және 2023 жылдың 1 қаңтарында немесе одан кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- ХҚЕС түзетулері (IFRS) 17 және ХҚЕС түзетулері (IFRS) 4 (2020 жылдың 25 маусымында шығарылды және 2023 жылдың 1 қаңтарынан басталатын немесе одан кейінгі жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- 17 ХҚЕС (IFRS) – 17 ХҚЕС (IFRS) түзетулерін қолданатын сақтандырушылар үшін ауысу нұсқасы (2021 жылдың 9 желтоқсанында шығарылды және 2023 жылдың 1 қаңтарынан немесе одан кейінгі жылдық есепті кезеңдер үшін күшіне енеді).
- Міндеттемелерді қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жіктеу-ХҚЕС (IAS) түзетулері 1 (2020 жылдың 23 қаңтарында шығарылған және 2022 жылдың 1 қаңтарынан басталатын немесе одан кейінгі жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- Міндеттемелерді қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жіктеу - күшіне ену күнін ауыстыру-ХҚЕС (IAS) түзетулері 1 (2020 жылдың 15 шілдесінде шығарылған және 2023 жылдың 1 қаңтарынан басталатын немесе одан кейінгі жылдық кезеңдерге қатысты күшіне енеді).
- 8 «Бухгалтерлік бағалауды анықтау» ХҚЕС (IAS) түзетуі (2021 жылдың 12 ақпанында шығарылды және 2023 жылдың 1 қаңтарынан басталатын немесе одан кейінгі жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- Бір мәміледен туындайтын активтер мен міндеттемелерге қатысты кейінге қалдырылған салықтар – ХҚЕС түзетуі (IAS) 12 (2021 жылдың 7 мамырында шығарылған және 2023 жылдың 1 қаңтарынан басталатын немесе одан кейінгі жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- ХҚЕС (IAS) 1 және ХҚЕС тәжірибесі туралы Ережеге (IFRS) 2 түзетулер: «есеп саясаты туралы ақпаратты ашу» (2021 жылдың 12 ақпанында шығарылды және 2023 жылдың 1 қаңтарынан басталатын немесе осы күннен кейінгі жылдық есепті кезеңдер үшін күшіне енеді). Қазіргі уақытта Банк осы түзетулердің қаржылық есептілікке қалай әсер ететінін бағалайды.

Қазіргі уақытта компания ХҚЕС (IFRS) 17 стандартын енгізу бойынша жұмыстар жүргізуде. Қызмет провайдері LRC-тің қалған жабыны бойынша міндеттемелерді есептеу үшін, LIC-тің орын алған шығындары бойынша, PAA сыйлықақысын бөлу үшін, GMM бағалаудың жалпы моделі бойынша қалған қамту бойынша міндеттемелерді есептеу, қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді есептеу үшін модельдер ұсынды.

Компанияның ерекшелігін ескере отырып, келесі санаттар бойынша әдістемелерді сипаттау бойынша жұмыстар жүргізіледі: шарттардың жіктелуі, сақтандыру шарттарының шекаралары, жинақтау деңгейі, дисконттау мөлшерлемесі, Елеулі сақтандыру тәуекелі, сақтандыру шарттарын бөлу және біріктіру, сақтандырылмаған компоненттерді бөлу, шығыстарды бөлу.

Практикалық бөлім бойынша сақтандыру шартының жіктелуі, сақтандыру тәуекелінің маңыздылығын талдау, инвестициялық компоненттің болуы, кіріктірілген туынды құралдың болуы, сервистік құрауыштың болуы, олардың бөлінуін талдау, Шарттың шекараларын айқындау үшін сақтандыру шартының/шарттар тобының чек-парағы әзірленді.

PD, LGD бағалау бойынша жұмыстар жүргізілді: компанияның PD, LGD және несиелік шығындар бойынша провизияларды есептеу бойынша ағымдағы тәжірибелері талданды, дефолт бойынша статистика талданды, PD есептеудің әлеуетті әдістерінің нұсқалары ұсынылды.

Егер жоғарыда өзгеше көрсетілмесе, осы жаңа стандарттар мен түсініктемелер компанияның қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер етпейді деп күтілуде.

4 Сақтандыру тәуекелдерін басқару

Бұл бөлімде көрсетілген тәуекелдер және компанияның тәуекелдерді басқару әдісі туралы жалпы ақпарат берілген.

(a) Тәуекелдерді басқару мақсаттары және сақтандыру тәуекелін азайту саясаты

Компанияның сақтандыру тәуекелін басқару қызметтің маңызды аспектісі болып табылады.

Компания жүзеге асыратын сақтандыру және қайта сақтандыру қызметі тікелей тәуекелге ұшыраған адамдар немесе ұйымдар тарапынан шығын тәуекелін қабылдауды көздейді. Мұндай тәуекелдер сақтандыру жағдайының басталуынан туындауы мүмкін қаржылық немесе басқа тәуекелдерге жатады. Осылайша, Компания келісімшарт бойынша талаптардың мерзімі мен ауырлығына қатысты белгісіздік қаупіне ұшырайды.

Компания өзінің сақтандыру тәуекелін сақтандыру сомасын шектеу, жаңа өнімдерді қамтитын немесе белгіленген лимиттерден асатын операцияларды мақұлдау процедуралары, баға белгілеу нұсқаулықтары, қайта сақтандыруды орталықтандырылған басқару және туындаған мәселелерді бақылау арқылы басқарады.

Ықтималдық теориясы сақтандыру шарттары бойынша бағаларды анықтау және резервтерді есептеу үшін қолданылады. Негізгі тәуекел-шағымдардың жиілігі мен мөлшері күткеннен де маңызды болады. Сақтандыру жағдайлары кез-келген жылдағы жағдайлардың сипаты, жиілігі және нақты саны мен мөлшері бойынша статистикалық әдістерді қолдана отырып бағаланған жағдайлардан өзгеше болуы мүмкін.

(i) Сақтандыру қызметі бойынша стратегия

Компанияның сақтандыру қызметі бойынша стратегиясы теңгерімді портфельді қамтамасыз ету мақсатында әртараптандыру болып табылады. Бірнеше жыл ішінде стратегия ұқсас тәуекелдердің үлкен портфелін сақтауға негізделген және түпкілікті нәтиже мәндерінің таралуын азайтуға ықпал етеді.

Сақтандыру қызметінің стратегиясы сақтандыруға жататын қызмет түрлерін, қызмет сақтандыруға жататын аумақты және Компания сақтандыруға дайын қызмет салаларын айқындайтын бизнес-жоспарда көрсетілген. Қазіргі уақытта негізгі импорттаушы елдер Өзбекстан, Тәжікстан, Қырғызстан, Әзірбайжан, Ресей болып табылады.

Сақтандыру өнімдерінің тарифтері мен бағаларын есептеу ағымдағы нарықтық жағдайларды көрсетеді және қаржылық тәуекелдерді едәуір төмендетуге бағытталған болашақ нәтижелерді түзету үшін қажетті ең ықтимал болжамдарды қамтиды.

Сақтандыру өкілеттіктерінің қатаң сақталуын басшылық үнемі қадағалап отырады. Компанияның Директорлар кеңесі арнайы рұқсатты қажет ететін мәмілелерді қарайды және бекітеді.

(ii) Қайта сақтандыру стратегиясы

Компания шығындар қаупін басқару және қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз ету мақсатында сақтандыру тәуекелдерінің бір бөлігін қайта сақтандырады. Компания компанияның таза тәуекелін төмендету және төлем қабілеттілігінің нақты шегінен аспау мақсатында факультативті қайта сақтандыру және облигациялық қайта сақтандыруды сатып алады.

Берілген қайта сақтандыру несиелік тәуекелді қамтиды және мұндай қайта сақтандыру бойынша өтелетін сомалар резервтер мен үмітсіз қарыздарды шегергенде ұсынылады. Компания қайта сақтандырушылардың қаржылық жағдайларына үнемі мониторинг жүргізеді және қайта сақтандыру шарттарын мерзімді түрде қайта қарайды. Компания ай сайынғы негізде қайта сақтандырушылардың қаржылық және кредиттік рейтингіне мониторинг жүргізеді, сондай-ақ тоқсан сайынғы және жыл сайынғы негізде қайта сақтандырушылардың қаржылық тұрақтылығына талдау жүргізеді.

Компания жеке жағдайдан туындайтын шығындар қаупін бақылау мақсатында шығындарды шектейтін кез келген қайта сақтандыру келісімдерін пайдаланбайды.

(б) Сақтандыру және қайта сақтандыру шарттарының талаптары және жабылатын тәуекелдердің сипаты

Төменде сақтандыру шарттарына байланысты туындайтын ақша қаражаттарының болашақ қозғалыстарының сомасына, мерзімдеріне және белгісіздігіне айтарлықтай әсер ететін сақтандыру шарттарының талаптары көрсетілген. Сонымен қатар, төмендегі сипаттама Компанияның негізгі өнімдері туралы және Компанияның тиісті тәуекелдерді басқару тәсілдері туралы түсінік береді.

(iii) Сақтандыру шарттары – Басқа қаржылық шығындардан сақтандыру

Өнімнің ерекшеліктері

Басқа қаржылық шығындардан сақтандыру - шетелдік контрагент-импорттаушының келісімшартты орындауына қатысты экспорттаушы ұйымның мүліктік мүддесін қорғайды.

Жабылатын тәуекелдер:

Саяси сипаттағы сақтандыру оқиғалары:

- транзит елінің не қазақстандық жұмыс, көрсетілетін қызмет, тауарды жеткізуге тағайындалған елдің не экспорттаушыға меншік құқығында тиесілі тауарға, жұмыстарға, көрсетілетін қызметтерге меншік құқығын, орындалған жұмыс нәтижесін экспроприациялау, тәркілеу, шектеу бойынша шетелдік контрагент елінің мемлекеттік органының әрекеті;
- қазақстандық тауарды, жұмысты, көрсетілетін қызметті жеткізуге тағайындалған елдің мемлекеттік органының осы тауарды жеткізуді, жұмысты орындауды, қызмет көрсетуді шектейтін немесе оған тыйым салатын күтпеген әрекеті;
- сақтандырылған келісімшарт бойынша міндеттемелерді орындауға кедергі келтіретін Қазақстан Республикасынан тыс жерлердегі соғыс, азаматтық толқу, жаппай сипаттағы тәртіпсіздік;
- шетелдік контрагент елінің мемлекеттік органының еркін айырбасталатын валютаға айырбастауды және/немесе төлем аударуды шектейтін немесе оған тыйым салатын күтпеген әрекеті.

Коммерциялық сипаттағы сақтандыру оқиғалары:

- шетелдік контрагенттің банкроттығы;
- шетелдік контрагенттің келісімшартқа сәйкес қаржылық міндеттемелерді орындамауы.

Тәуекелдерді басқару

Тәуекелдерді бағалау әрқашан экспорттаушы сақтандырғысы келетін мәміленің ерекшелігіне негізделеді. Компаниядағы тәуекелдерді бағалау екі компоненттен тұрады: саяси немесе елдік тәуекелдерді бағалау және коммерциялық тәуекелдерді бағалау. Жобаларды бағалау елдік (саяси) тәуекелді және контрагенттің шетелдегі сенімділігіне байланысты тәуекелді бағалау негізінде жүзеге асырылады.

Коммерциялық тәуекелдерді бағалау

Компания сатып алушының сенімділігін анықтау үшін әр мәмілені бөлек бағалайды. Коммерциялық тәуекелдерді бағалау кезінде Компания сатып алушы елді, саланы, нарықтық позицияны және қаржылық жағдайды бағалауға негізделеді.

Тәуекелді бағалау

Компания экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы (ЭЫДҰ) жариялайтын тәуекелдер бойынша елдер тізіміне және елдердің жіктемесіне сәйкес елдік тәуекелдерді бағалайды. Бұл тізім сонымен қатар ЭЫДҰ-ға мүше елдердің экспорттық несиелерін сақтандыру агенттіктеріне елдердің санаттары бойынша сақтандыру мерзіміне байланысты сыйлықақы мөлшерлемелерін ұсынады.

(ii) Сақтандыру шарттары – Қарыздарды сақтандыру

Өнімнің ерекшеліктері

Қарыздарды сақтандыру экспорттаушы ұйымның (қарыз алушының) заңнамада және кредиттік шартта белгіленген тәртіппен кредиттік шарт бойынша міндеттемелерді орындамауға (тиісінше орындамауға) байланысты болған залалдарды өтеу міндетіне байланысты кредиттік ұйымның мүліктік мүддесін қорғайды.

Жабылатын тәуекелдер:

Саяси сипаттағы сақтандыру оқиғалары:

- Қазақстан Республикасында және одан тыс жерлерде Кредиттік шарт бойынша міндеттемелерді орындауға кедергі келтіретін соғыс, азаматтық толқу, жаппай сипаттағы тәртіпсіздік;
- мемлекеттік органының еркін айырбасталатын валютаға айырбастауды және/немесе төлем аударуды шектейтін немесе оған тыйым салатын күтпеген әрекеті.

Коммерциялық сипаттағы сақтандыру оқиғалары:

- Сақтанушының кредиттік шарттың талаптарына сәйкес ақшалай міндеттемелерді орындамауы (тиісінше орындамауы) ;
- Сақтанушының банкроттығы.

Тәуекелдерді басқару

Тәуекелдерді анықтау қарыз алушыны барабар бағалауға, оның қаржылық жағдайына, саяси, елдік және коммерциялық тәуекелдерді бағалауға негізделеді. Жобаларды бағалау қарыз алушының төлем қабілеттілігіне және оған әсер етуі мүмкін факторларға байланысты несиелік тәуекелін талдау негізінде жүзеге асырылады.

(iii) Сақтандыру шарттары-Қаржы ұйымдарының шығындарын сақтандыру

Өнімнің ерекшеліктері

Қаржы ұйымдарының залалдарын сақтандыру экспорттаушы ұйымның (қарыз алушының) заңнамада және кредиттік шартта белгіленген тәртіппен кредиттік шарт, банк кепілдігі, аккредитив, валюталық шарт шеңберінде мерзімді валюталық мәміле бойынша міндеттемелерді орындамауына (тиісінше орындамауына) байланысты болған залалдарды өтеу міндетіне байланысты кредиттік ұйымның мүліктік мүддесін қорғайды.

Жабылатын тәуекелдер:

Саяси сипаттағы сақтандыру оқиғалары:

- еркін айырбасталатын валютаға айырбастауды және/немесе төлемді аударуды шектейтін немесе оған тыйым салатын, нәтижесінде экспорттаушының экспорттаушыға қаржылық қызметтер көрсету туралы шарт бойынша сақтанушы алдындағы қаржылық міндеттемелерін орындауы мүмкін болмайтын мемлекеттік органның күтпеген әрекеті;

Коммерциялық сипаттағы сақтандыру оқиғалары:

- экспорттаушының кредиттік шарт бойынша негізгі борышты өтеу бойынша өзіне қабылдаған міндеттемелерін орындамауы (тиісінше орындамауы);
- экспорттаушының кепілдік беру туралы шарт шеңберінде экспорттаушының міндеттемелері бойынша қаржы ұйымы шығарған банк кепілдігі бойынша өзінің қаржылық міндеттемелерін орындамауы (тиісінше орындамауы);
- экспорттаушының аккредитив беру туралы шарт шеңберінде экспорттаушының міндеттемелері бойынша эмитент банк шығарған аккредитив бойынша өзінің қаржылық міндеттемелерін орындамауы (тиісінше орындамауы);
- экспорттаушының валюталық шарт шеңберінде мерзімді валюталық мәміле бойынша өз міндеттемелерін орындамауы (тиісінше орындамауы);
- Сақтанушының банкроттығы.

Тәуекелдерді басқару

Тәуекелдерді анықтау қарыз алушыны барабар бағалауға, оның қаржылық жағдайына, саяси, елдік және коммерциялық тәуекелдерді бағалауға негізделеді. Жобаларды бағалау қарыз алушының төлем қабілеттілігіне және оған әсер етуі мүмкін факторларға байланысты несиелік тәуекелін талдау негізінде жүзеге асырылады.

(iv) Қайта сақтандыру шарттары - Жалпы азаматтық-құқықтық жауапкершілік

Компания Қазақстан Республикасында сақтандырудың ерікті түрлері бойынша азаматтық-құқықтық жауапкершілікті сақтандыруды жүзеге асырады.

Тәуекелдерді басқару

Сол сияқты, тәуекелдерді бағалау әрқашан экспорттаушы сақтандырғысы келетін мәміленің ерекшелігіне негізделеді. Компаниядағы тәуекелдерді бағалау екі компоненттен тұрады: саяси немесе елдік тәуекелдерді бағалау және коммерциялық тәуекелдерді бағалау. Жобаларды бағалау елдік (саяси) тәуекелді және контрагенттің Шетелдегі сенімділігіне байланысты тәуекелді бағалау негізінде жүзеге асырылады.

(v) Сақтандыру тәуекелдерінің шоғырлануы

Компания шалдығатын сақтандыру тәуекелінің негізгі аспектісі белгілі бір жағдай немесе жағдайлар сериясы Компанияның міндеттемелеріне айтарлықтай әсер етуі мүмкін сақтандыру тәуекелінің шоғырлану дәрежесі болып табылады. Мұндай шоғырланулар бір сақтандыру шартына немесе байланысты сақтандыру шарттарының аз санына байланысты туындауы мүмкін және елеулі міндеттемелер туындауы мүмкін жайттарға жатады. Сақтандыру тәуекелін шоғырландырудың маңызды аспектісі белгілі бір кластар немесе шарттар сериясы шеңберінде тәуекелдердің жинақталуы нәтижесінде пайда болуы мүмкін болып табылады.

Тәуекел концентрациясы зақымданудың ауырлық дәрежесі жоғары оқиғалардан және табиғи апаттар сияқты туындау жиілігі төмен оқиғалардан және андеррайтеринг белгілі бір географиялық орналасу немесе демографиялық тенденция сияқты белгілі бір топпен шектелген жағдайларда да туындауы мүмкін.

Компанияның осы тәуекелдерін басқарудың негізгі әдістері екі жақты. Біріншіден, тәуекел тиісті андеррайтинг арқылы басқарылады. Егер күтілетін пайда қабылданған тәуекелдерге сәйкес келмесе, андеррайтерлерге тәуекелдерді сақтандыруға рұқсат етілмейді.

Екіншіден, тәуекел қайта сақтандыруды пайдалану арқылы басқарылады. Компания міндеттемелер мен мүлікті сақтандыру қызметінің әртүрлі санаттары үшін қайта сақтандыру бойынша қорғауды сатып алады. Компания қайта сақтандыру бағдарламасына байланысты шығындар мен пайданы тұрақты негізде бағалайды.

(г) Жалпы жиынтық тәуекелге ұшырау

Компания тәуекелдің шоғырлануына қатысты қабылдауға дайын жалпы жиынтық тәуекелді белгілейді. Ол тәуекелді бағалау кезінде және ай сайынғы негізде Компанияның негізгі жиынтық тәуекелдерін көрсететін есептерді зерттеу арқылы осы әсердің мониторингін жүргізеді. Компания қайта сақтандыру бағдарламаларының тиімділігін және компания әсер ететін таза әсерді Өлшеу мақсатында жиынтық тәуекелдерге мониторинг жүргізу үшін бірнеше модельдеу құралдарын пайдаланады.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша компанияда 129 қолданыстағы сақтандыру шарты болды (2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 167 сақтандыру шарты).

Қызметтің әртүрлі бағыттарының тәуекелге ұшырауы

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі белгіленген шоғырлану төмендегідей ұсынылған:

	Сақтандырудың жалпы сомасы мың тенге	Қайта сақтандыру сомасы мың тенге	Меншікті ұстау (қайта сақтандырудан кейін) мың тенге
Сақтандыру түрі			
Ерікті сақтандыру			
Азаматтық-құқықтық жауапкершілік	9,878,688	-	9,878,688
Басқа қаржылық шығындардан сақтандыру	69,333,053	(18,623,614)	50,709,439
Қарыздарды сақтандыру	291,947,910	(23,162,600)	268,785,310
Басқа да ерікті сақтандыру	22,561,165	(7,814,809)	14,746,356
Жиыны	393,720,816	(49,601,023)	344,119,793

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі белгіленген шоғырлану төмендегідей ұсынылған:

	Сақтандырудың жалпы сомасы мың тенге	Қайта сақтандыру сомасы мың тенге	Меншікті ұстау (қайта сақтандырудан кейін) мың тенге
Сақтандыру түрі			
Ерікті сақтандыру			
Азаматтық-құқықтық жауапкершілік	11,839,581	-	11,839,581
Басқа қаржылық шығындардан сақтандыру	51,564,231	(9,288,547)	42,275,684
Қарыздарды сақтандыру	231,370,481	(22,406,600)	208,963,881
Басқа да ерікті сақтандыру	15,644,901	(2,106,188)	13,538,713
Жиыны	310,419,194	(33,801,335)	276,617,859

(д) Залалдар тарихы

Компания сақтандыру шарттары бойынша резервтерді есептеу үшін статистикалық әдістерді қолданады. Барлық сақтандыру шарттары бойынша шағымдардың сомасы мен мерзімдеріне қатысты белгісіздік әдетте бір жыл ішінде шешіледі. 2021 жылдың желтоқсанында «қызметкерді еңбек (қызметтік) міндеттерін орындау кезінде жазатайым оқиғалардан сақтандыру» сақтандыру класы бойынша портфель басқа сақтандыру компаниясына берілді.

Бұл кесте өткен кезеңдердегі төленбеген залалдарды бағалаудың жеткіліктілігіне Тарихи шолуды ұсынады, осы қаржылық есептілікті пайдаланушылар ағымдағы кезеңнің төленбеген залалдарының балансына өткен кезеңдердің артық немесе тапшылығын экстраполяциялау кезінде сак болуға тиіс. Компания 2022 жылдың соңындағы жағдай бойынша жалпы жабылмаған шығындар сенімді түрде бағаланды деп санайды. Алайда, белгісіздік резервтерін қалыптастыру процесіне байланысты, бұл бағалау сайып келгенде барабар болатынына абсолютті сенімділік жоқ.

2022 жылғы шығындардың дамуын талдау (жалпы) – барлығы

мың теңге	Шығын жылы							Барлығы
	2015 ж.	2016 ж.	2017 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.	2021 ж.	
Кумулятивті залалды бағалау								
Шығын жылының соңына	429,562	1,419,905	935,210	297,850	1,943,018	4,900,313	4,798,867	15,162,241
- бір жылдан кейін	285,243	1,934,327	1,003,008	520,009	2,087,545	10,514,639	8,658,105	-
- екі жылдан кейін	206,683	2,055,213	1,246,757	392,134	1,698,265	9,663,249	-	-
- үш жылдан кейін	255,457	2,200,925	1,051,914	335,344	1,411,544	-	-	-
- төрт жылдан кейін	472,214	2,082,347	1,027,394	54,058	-	-	-	-
- бес жылдан кейін	366,822	2,085,274	746,108	-	-	-	-	-
- алты жылдан кейін	369,750	1,803,988	-	-	-	-	-	-
- жеті жылдан кейін	88,464	-	-	-	-	-	-	-
2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жиынтық шығынды бағалау	88,464	1,803,988	746,108	54,058	1,411,544	9,663,249	8,658,105	15,162,241
2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жиынтық төлемдер	88,464	1,803,988	746,108	54,058	1,411,544	2,473,628	6,300,897	14,666,268
2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша төленбеген шығындар бойынша барлық міндеттемелер	-	-	-	-	-	7,189,621	2,357,208	13,374,660
								22,921,489

2021 жылғы шығындардың дамуын талдау (жалпы) – барлығы

мың теңге	Шығын жылы									
	2014 ж.	2015 ж.	2016 ж.	2017 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.	2021 ж.	Барлығы	
Кумулятивті залалды бағалау										
Шығын жылының соңына	287,453	429,562	1,419,905	935,210	297,850	1,943,018	4,900,313	4,798,867	4,798,867	
- бір жылдан кейін	289,674	285,243	1,934,327	1,003,008	520,009	2,087,545	10,514,639	-	10,514,639	
- екі жылдан кейін	273,674	206,683	2,055,213	1,246,757	392,134	1,698,265	-	-	1,698,265	
- үш жылдан кейін	293,618	255,457	2,200,925	1,051,914	335,344	-	-	-	335,344	
- төрт жылдан кейін	383,563	472,214	2,082,347	1,027,394	-	-	-	-	1,027,394	
- бес жылдан кейін	601,266	366,822	2,085,274	-	-	-	-	-	2,085,274	
- алты жылдан кейін	504,180	369,750	-	-	-	-	-	-	369,750	
- жеті жылдан кейін	512,397	-	-	-	-	-	-	-	512,397	
2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жиынтық шығынды бағалау	512,397	369,750	2,085,274	1,027,394	335,344	1,698,265	10,514,639	4,798,867	21,341,930	
2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жиынтық төлемдер	231,111	88,464	1,803,988	746,108	54,058	1,411,544	2,473,628	2,489	6,811,390	
2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша төленбеген шығындар бойынша барлық міндеттемелер	281,286	281,286	281,286	281,286	281,286	286,721	8,041,011	4,796,378	14,530,540	

5 Сыйлықтар

	Ерікті сақтандыру				
	Қарыздарды сақтандыру	Басқа қаржылық шығындардан сақтандыру	Қаржы ұйымдарының шығындарын сақтандыру	Басқа да ерікті сақтандыру	Барлығы
2022 ж. мың теңге					
Есетілген сақтандыру сыйлықақылары, жалпы	7,227,643	417,078	318,121	(2,007)	7,960,835
Алынбаған сыйлықақылар бойынша резервті өзгерту, жалпы	(3,184,350)	(35,325)	(227,054)	80,771	(3,365,958)
Алынған сақтандыру сыйлықақылары, жалпы	4,043,293	381,753	91,067	78,764	4,594,877
Минус: қайта сақтандырушыларға берілген сақтандыру сыйлықақылары	(21,629)	(110,021)	(218,186)	-	(349,836)
Алынбаған сыйлықақылар бойынша брутто резервті өзгертудегі қайта сақтандырушылардың үлесі	(289,353)	(67,118)	101,500	-	(254,971)
Қайта сақтандыруға берілген тапқан сақтандыру сыйлықақылары	(310,982)	(177,139)	(116,686)	-	(604,807)
Алынған сақтандыру сыйлықақылары, нетто	3,732,311	204,614	(25,619)	78,764	3,990,070

	Ерікті сақтандыру				
	Қарыздарды сақтандыру	Басқа қаржылық шығындардан сақтандыру	Қаржы ұйымдарының шығындарын сақтандыру	Басқа да ерікті сақтандыру	Барлығы
2021 ж. мың теңге					
Есетілген сақтандыру сыйлықақылары, жалпы	6,223,771	258,819	270,106	86,548	6,839,244
Алынбаған сыйлықақылар бойынша резервті өзгерту, жалпы	(3,531,744)	25,564	(34,937)	197,959	(3,343,158)
Алынған сақтандыру сыйлықақылары, жалпы	2,692,027	284,383	235,169	284,507	3,496,086
Минус: қайта сақтандырушыларға берілген сақтандыру сыйлықақылары	(1,162,868)	(18,719)	(13,842)	-	(1,195,429)
Алынбаған сыйлықақылар бойынша брутто резервті өзгертудегі қайта сақтандырушылардың үлесі	1,149,730	(28,302)	2,243	-	1,123,671
Қайта сақтандыруға берілген тапқан сақтандыру сыйлықақылары	(13,138)	(47,021)	(11,599)	-	(71,758)
Алынған сақтандыру сыйлықақылары, нетто	2,678,889	237,362	223,570	284,507	3,424,328

7 Пайыздық кірістер/(шығыстар)

	2022 ж. мың теңге	2021 ж. мың теңге
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып есептелген пайыздық кірістер		
Банктердегі депозиттер және акша қаражаттары және олардың баламалары	8,175,796	4,578,649
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар	2,717,191	2,626,491
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар	1,770,604	1,676,489
	12,663,591	8,881,629
Басқа пайыздық кірістер		
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар	72,585	60,169
	72,585	60,169
Пайыздық шығыстар		
Пайыздық шығын	-	(20,769)
	-	(20,769)

8 Жалпы әкімшілік шығыстар

	2022 ж. мың теңге	2021 ж. мың теңге
Жалақы және сыйлықақылар	1,315,282	1,246,537
Консультациялық және кәсіби қызметтер	411,354	173,465
Жалдау шығындары	213,198	199,709
Әлеуметтік салық және әлеуметтік аударымдар	127,552	114,270
Іссапар шығындары	86,440	45,939
Тозу және амортизация	76,023	50,337
Жарнама және маркетинг	65,179	65,979
Директорлар кеңесін ұстауға арналған шығыстар	55,485	61,991
Көлік шығындары	44,244	35,109
Оқу шығындары	27,912	28,544
Мүшелік жарналар	25,932	24,049
Байланыс қызметтері	23,857	25,490
Қызметкерлерді сақтандыру	17,568	26,510
Банктің қызметтері	4,931	3,062
Экономикалық шығындар	1,210	13,228
Басқалары	137,725	35,865
	2,633,892	2,150,084

9 Табыс салығы бойынша шығыс

	2022 ж. мың теңге	2021 ж. мың теңге
Ағымдағы табыс салығы бойынша Шығыс	(762,454)	-
Алдыңғы кезеңдердегі табыс салығы бойынша шығыстар	-	(319,802)
Барлық ағымдағы табыс салығы	(762,454)	(319,802)
Уақытша айырмашылықтардың туындауы және қалпына келуі және бағалау резервінің өзгеруі салдарынан кейінге қалдырылған салық міндеттемелерінің шамасының өзгеруі	42,102	(221)
Барлығы табыс салығы бойынша шығыстар	(720,352)	(320,023)

2022 жылы ағымдағы және кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша мөлшерлеме 20% құрайды (2021 жыл: 20%).

31 желтоқсанда аяқталған жылға тиімді салық мөлшерлемесін есептеу:

	2022 ж.		2021 ж.	
	мың теңге	%	мың теңге	%
Салық салуға дейінгі пайда	2,992,497	100	2,332,014	100
Табыс салығы бойынша қолданыстағы ставкаға сәйкес есептелген табыс салығы	(598,499)	(20)	(466,403)	(20)
Инвестициялық бағалы қағаздардан салық салынбайтын табыс	909,653	30	683,506	29
Алдыңғы кезеңдердегі табыс салығы бойынша шығыстар	-	-	(319,802)	(14)
Сақтандыру бойынша дебиторлық берешектің құнсыздануына резервтер қалыптастыру бойынша шегерілмейтін шығыстар	(1,043,039)	(35)	(204,109)	(9)
Басқа салық салынбайтын кірістер / шығыстар	11,533	1	(13,215)	(1)
	(720,352)	(24)	(320,023)	(14)

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері

Қаржылық есептілікте көрсетілген активтер мен міндеттемелердің құны мен салық салынатын базаны есептеу мақсаттары үшін пайдаланылатын сомалар арасында туындайтын уақытша айырмашылықтар 2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелердің пайда болуына әкеледі.

Табыс салығы бойынша салық салынатын базаның мөлшерін азайтатын уақытша айырмашылықтарды пайдалану мерзімі Қазақстан Республикасының қолданыстағы салық заңнамасымен шектелмейді.

2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл ішіндегі уақыт айырмашылықтарының шамасының өзгеруі келесідей ұсынылуы мүмкін:

	2022 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қалдық	Кезеңдегі пайда немесе шығын құрамында көрсетілген	2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қалдық
мың теңге			
Негізгі құралдар және материалдық емес активтер	(403)	(5,709)	(6,112)
Демалыс резерві және бонустар	40,493	612	41,105
Әкімшілік-шаруашылық қызмет бойынша провизиялар	-	47,199	47,199
	40,090	42,102	82,192

2021 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдар ішіндегі уақыт айырмашылықтарының шамасының өзгеруі келесідей ұсынылуы мүмкін:

	2021 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қалдық	Кезеңдегі пайда немесе шығын құрамында көрсетілген	2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қалдық
мың теңге			
Негізгі құралдар және материалдық емес активтер	2,617	(3,020)	(403)
Демалыс резерві және бонустар	37,694	2,799	40,493
	40,311	(221)	40,090

10 Ақша қаражаттары және олардың баламалары

	2022 жыл мың теңге	2021 жыл мың теңге
Ағымдағы шоттардағы және банктердегі талап етілгенге дейінгі депозиттердегі ақшалай қаражат		
- ВВВ+ - ден ВВВ-ға дейінгі кредиттік рейтингімен-	5,133,556	2,186,807
- ВВ-дан ВВ-ға дейінгі кредиттік рейтингімен+	517,631	2,725,377
- В-дан В-ға дейінгі кредиттік рейтингімен+	30	-
- рейтингі жоқ*	4,112,522	9,747,148
«Кері РЕПО» шарттары		
- ВВВ + және ВВВ несиелік ұпайларымен-	56,183,086	-
- В-ден В-ге дейінгі несиелік ұпаймен+	5,931,265	-
	71,878,090	14,659,332
Шығынға арналған бағалау резерві	(53)	(1,977)
Барлық ақша қаражаттары мен олардың баламалары	71,878,037	14,657,355

* рейтингі жоқ («А -» төмен емес рейтингі бар резидент емес банктің еншілес банкі)

«Кері РЕПО» шарттары

	2022 жыл мың теңге	2022 жыл мың теңге
	Әділ құны	Баланстық құны
Қазақстандық мемлекеттік бағалы қағаздар	31,165,546	31,308,046
Корпоративтік бағалы қағаздар	30,711,650	30,806,305
Жиыны	61,877,196	62,114,351

Кредиттік рейтингтер «Standard&Poor 's» кредиттік агенттігінің стандарттарына немесе осыған ұқсас халықаралық агенттіктің аналогтарына сәйкес ұсынылады.

Рейтингі жоқ қаржы құралдары бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтерді есептеу мақсатында Компания бас банктің кредиттік рейтингін қолданады.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша барлық ақша қаражаттары мен олардың баламалары кредиттік тәуекел деңгейінің 1-сатысына жатқызылды.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияда меншікті капиталдың 10% - дан астамын құрайтын банктерде қалдықтар болған жоқ.

11 Банктердегі депозиттер

	2022 жыл мың теңге	2021 жыл мың теңге
- ВВВ+ - ден ВВВ-ға дейінгі кредиттік рейтингімен-	7,482,753	2,799,525
- ВВ-дан ВВ-ға дейінгі кредиттік рейтингімен+	4,741,002	56,602,315
- В-дан В-ға дейінгі кредиттік рейтингімен+	10,254,357	617,876
	22,478,112	60,019,716
Шығынға арналған бағалау резерві	(153,513)	(160,610)
Банктердегі депозиттердің жиыны	22,324,599	59,859,106

Кредиттік рейтинг «Standard&Poor 's» кредиттік агенттігінің стандарттарына немесе осыған ұқсас халықаралық агенттіктің аналогтарына сәйкес ұсынылған.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша банктердегі депозиттер кредиттік тәуекел деңгейінің 1-сатысына жатқызылды.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша банктердегі шоттар мен депозиттер бойынша жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемелері жылына 0,25% - дан 8,50% - ға дейін құрайды (2021 жылғы 31 желтоқсан: 0,4% - дан 9,7% - ға дейін).

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша компанияның банктерде қалдықтары болған жоқ (2021 жылғы 31 желтоқсан: 2 банк), бұл меншікті капиталдың 10% астамын құрайды. Мұндай қалдықтардың жиынтық көлемі 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 36,278,356 мың теңгені құрады).

Шығынға бағалау резервінің қозғалысы

мың теңге	1 кезен	
	2022 жыл	2021 жыл
Кезеннің басында	160,610	180,631
Шығындар бойынша бағалау резервін таза өзгерту	(7,097)	(20,021)
Кезеннің соңында	153,513	160,610

12 Инвестициялық бағалы қағаздар

	2022 жыл мың. теңге	2021 жыл мың. теңге
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын	25,201,794	35,166,389
Амортизацияланған құн бойынша бағаланады	18,210,256	22,803,125
Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланады	808,847	775,185
	44,220,897	58,744,699

	2022 ж. мың теңге	2021 ж. мың теңге
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын		
Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары		
«BBB+» - «BBB-»кредиттік рейтингімен	13,797,096	15,316,681
Шет мемлекеттердің мемлекеттік облигациялары		
«AA+»кредиттік рейтингімен	270,505	319,464
Барлық мемлекеттік облигациялар	14,067,601	15,636,145
Халықаралық қаржы ұйымдарының бағалы қағаздары		
«AAA» кредиттік рейтингімен	9,761,115	16,568,298
«BBB+» - «BBB-»кредиттік рейтингімен	1,373,078	2,961,946
Халықаралық қаржы ұйымдарының бағалы қағаздарының жиыны	11,134,193	19,530,244
	25,201,794	35,166,389

Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланады		
Қазақстандық банктердің облигациялары		
«B+» - «B-»кредиттік рейтингімен	808,847	775,185
Қазақстандық банктердің облигацияларының жиыны	808,847	775,185

Амортизацияланған құн бойынша бағаланады		
Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Ноталары		
«BBB-»кредиттік рейтингімен	-	11,299,114
Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Ноталарының Жиыны	-	11,299,114
Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары		
«BBB»кредиттік рейтингімен	12,576,155	-
Барлық мемлекеттік облигациялар	12,576,155	-
Қазақстандық компаниялардың корпоративтік облигациялары		
«BBB-»кредиттік рейтингімен	-	4,280,639
Рейтингі жоқ	4,615,597	-
Қазақстандық компаниялардың корпоративтік облигацияларының жиыны	4,615,597	4,280,639
Халықаралық қаржы ұйымдарының бағалы қағаздары		
«AAA» кредиттік рейтингімен	1,018,504	-
«BBB+» - «BBB-»кредиттік рейтингімен	-	7,223,372
Халықаралық қаржы ұйымдарының бағалы қағаздарының жиыны	1,018,504	7,223,372
	18,210,256	22,803,125

Кредиттік рейтингтер «Standard&Poor 's» кредиттік агенттігінің стандарттарына немесе басқа халықаралық агенттіктердің аналогтарына сәйкес ұсынылады.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша теңгемен номиналданған инвестициялық бағалы қағаздар бойынша жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемелері жылдық 4,10% - дан 15,35% - ға дейін өзгерді (2021 жылғы 31 желтоқсан: 4,1% - дан 11,58% - ға дейін).

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша АҚШ долларында көрсетілген инвестициялық бағалы қағаздар бойынша жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемелері жылдық 3,94% құрады (2021 жылғы 31 желтоқсан: 2,50% - дан 3,94% - ға дейін өзгерді).

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша канадалық доллармен ироанные инвестициялық бағалы қағаздар бойынша жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемелері жылдық 4,31% - құрады (2021 жылғы 31 желтоқсан: 4,31%).

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құны бойынша және баска жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын барлық инвестициялық бағалы қағаздар кредиттік тәуекелдің 1-сатысына жатқызылды. 9 «қаржы құралдары» ХҚЕС сәйкес, 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік шығындарға арналған резервтер көлемі 1,901 мың теңгені құрады (2021 жылғы 31 желтоқсан: 7,046 мың теңге).

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания 1 эмитенттің қаржы құралдарына иелік етті, олардың үлесіне меншікті капиталдың 10% - дан астамы тиесілі. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы эмитенттер бойынша қалдықтар көлемі 26,373,252 мың теңгені құрайды (2021 жылғы 31 желтоқсан: 26,615,795 мың теңге мөлшерінде қалдықтары бар 1 эмитент).

13 Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек

	2022 ж.	2021 ж.
	мың теңге	мың теңге
Сақтандыру шарттары бойынша сақтанушылардан тиесілі сомалар	16,320,289	5,812,632
Қайта сақтанушылардан тиесілі сомалар	41,027	36,146
Қайта сақтандырушылардан тиесілі сомалар	170,440	-
	16,531,756	5,848,778
Құнсыздануға арналған Резерв	(7,684,520)	(2,476,739)
	8,847,236	3,372,039

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияда дебиторлық берешек сомасы бойынша меншікті капиталдың 10% - дан астамын құрайтын сақтанушылар болған жоқ. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін сақтандыру және қайта сақтандыру шарттары бойынша дебиторлық берешектің құнсыздануына резервтің өзгеруі мынадай түрде ұсынылуы мүмкін:

	2022 ж.	2021 ж.
	мың теңге	мың теңге
Жыл басындағы жағдай бойынша құнсыздануға арналған резервтің шамасы	(2,476,739)	(28,019)
Резервті есептеу	(6,470,828)	(2,458,920)
Резервті есептен шығару	1,263,047	10,200
Жыл соңындағы жағдай бойынша құнсыздануға арналған резервтің шамасы	(7,684,520)	(2,476,739)

Сақтандыру және қайта сақтандыру шарттары бойынша дебиторлық берешектің кредиттік сапасы

Келесі кестеде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешектің кредиттік сапасы туралы ақпарат берілген:

	Дебиторлық берешек, жалпы мың теңге	Құнсыздануға арналған Резерв мың теңге	Дебиторлық берешек, нетто мың теңге	Дебиторлық берешекке құнсыздануға арналған резерв, брутто %
Сақтанушылардан, сақтандыру шарттары бойынша және қайта сақтанушылардан тиесілі сомалар				
Сақтандыру шарттары бойынша сақтанушылардан тиесілі сомалар				
Мерзімі өтпеген	8,192,402	(1,456,588)	6,735,814	18
Мерзімі өткен немесе құнсызданған:				
-				
90 күннен аз мерзімге кешіктірілгендер	7,771,728	(5,871,781)	1,899,947	76
-				
90 күннен артық, бірақ 1 жылдан аз мерзімге кешіктірілген	279,297	(279,297)	-	100
- мерзімі 1 жылдан астам	76,862	(76,854)	8	100
Сақтандыру шарттары бойынша сақтанушылардың мерзімі өткен немесе құнсызданған дебиторлық берешегінің жиыны	8,127,887	(6,227,932)	1,899,955	77
Сақтандыру шарттары бойынша сақтанушылардан тиесілі сомалардың жиынтығы	16,320,289	(7,684,520)	8,635,769	47
Қайта сақтанушылардан тиесілі сомалар				
Мерзімі өтпеген	677	-	677	0
-				
90 күннен аз мерзімге кешіктірілгендер	40,350	-	40,350	0
Қайта сақтанушылардың мерзімі өткен немесе құнсызданған дебиторлық берешегінің жиыны	40,350	-	40,350	0
Қайта сақтанушылардан тиесілі сомалардың жиыны	41,027	-	41,027	0
Қайта сақтандырушылардан тиесілі сомалар				
Мерзімі өтпеген	156,187	-	156,187	0
-				
90 күннен аз мерзімге кешіктірілгендер	14,253	-	14,253	0
Қайта сақтандырушылардың мерзімі өткен немесе құнсызданған дебиторлық берешегінің жиыны	14,253	-	14,253	0
Қайта сақтандырушылардан тиесілі сомалардың жиыны	170,440	-	170,440	0
Сақтандыру шарттары бойынша сақтанушылардан, қайта сақтанушылардан және қайта сақтандырушылардан тиесілі сомалардың жиыны	16,531,756	(7,684,520)	8,847,236	46

Бұдан әрі кестеде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешектің сапасы туралы ақпарат берілген:

	<u>Дебиторлық берешек, брутто мың теңге</u>	<u>Құнсыздануға арналған Резерв мың теңге</u>	<u>Дебиторлық берешек, нетто мың теңге</u>	<u>Дебиторлық берешекке қатысты құнсыздануға арналған резерв, брутто %</u>
Сақтанушылардан, сақтандыру шарттары бойынша және қайта сақтанушылардан тиесілі сомалар				
Сақтандыру шарттары бойынша сақтанушылардан тиесілі сомалар				
Мерзімі өтпеген	5,491,013	(2,400,354)	3,090,659	44
Мерзімі өткен немесе құнсызданған:				
-				
90 күннен аз мерзімге кешіктірілгендер	229,595	(1,718)	227,877	1
-				
90 күннен артық, бірақ 1 жылдан аз мерзімге кешіктірілген	70,078	(52,721)	17,357	75
- мерзімі 1 жылдан астам	21,946	(21,946)	-	100
Сақтандыру шарттары бойынша сақтанушылардың мерзімі өткен немесе құнсызданған дебиторлық берешегінің жиыны	321,619	(76,385)	245,234	24
Сақтандыру шарттары бойынша сақтанушылардан тиесілі сомалардың жиынтығы	5,812,632	(2,476,739)	3,335,893	0
Қайта сақтанушылардан тиесілі сомалар				
Мерзімі өтпеген	36,146	-	36,146	0
Қайта сақтанушылардан тиесілі сомалардың жиыны	36,146	-	36,146	0
Сақтандыру шарттары мен қайта сақтанушылар бойынша сақтанушылардан тиесілі сомалардың жиыны	5,848,778	(2,476,739)	3,372,039	42

14 Сақтандыру шарттары бойынша резервтер және сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі қайта сақтандырушылардың үлесі

	<u>Жалпы 2022 ж. мың теңге</u>	<u>Қайта сақтандыру 2022 ж. мың теңге</u>	<u>Таза 2022 ж. мың теңге</u>
Алынбаған сыйлықақылар бойынша резерв	12,380,904	(1,061,334)	11,319,570
Болған, бірақ мәлімделмеген талаптар бойынша резерв	17,712,169	-	17,712,169
Мәлімделген, бірақ реттелмеген талаптар бойынша резерв	5,209,320	(37,703)	5,171,617
	35,302,393	(1,099,037)	34,203,356

«KazakhExport» экспорттық сақтандыру компаниясы» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін қаржылық есептілікке ескертпелер

	Жалпы 2021 ж. мың теңге	Қайта сақтандыру 2021 ж. мың теңге	Таза 2021 ж. мың теңге
Алынбаған сыйлықақылар бойынша резерв	9,014,946	(1,316,305)	7,698,641
Болған, бірақ мәлімделмеген талаптар бойынша резерв	14,250,915	-	14,250,915
Мәлімделген, бірақ реттелмеген талаптар бойынша резерв	279,625	(1,459)	278,166
	23,545,486	(1,317,764)	22,227,722

(а) Болған, бірақ мәлімделмеген талаптар бойынша және мәлімделген, бірақ реттелмеген талаптар бойынша резервтердің қозғалысын талдау

	Жалпы 2022 ж. мың теңге	Қайта сақтандыру 2022 ж. мың теңге	Таза 2022 ж. мың теңге
Жыл басындағы жағдай бойынша құнсыздануға арналған резервтердің шамасы	14,530,540	(1,459)	14,529,081
Ағымдағы жылы болған шығындар	15,162,241	(37,703)	15,124,538
Болжамдардағы өзгерістер салдарынан өткен жылдары болған залалдар бойынша түзету	1,314,694	1,459	1,316,153
Сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру бойынша шығыстардың жалпы сомасы	(8,085,986)	-	(8,085,986)
Жыл соңындағы жағдай бойынша резервтердің шамасы	22,921,489	(37,703)	22,883,786

	Жалпы 2021 ж. мың теңге	Қайта сақтандыру 2021 ж. мың теңге	Таза 2021 ж. мың теңге
Жыл басындағы жағдай бойынша құнсыздануға арналған резервтердің шамасы	7,328,371	(58,393)	7,269,978
Ағымдағы жылы болған шығындар	4,798,867	2,458	4,801,325
Болжамдардағы өзгерістер салдарынан өткен жылдары болған залалдар бойынша түзету	4,879,447	54,476	4,933,923
Сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру бойынша шығыстардың жалпы сомасы	(2,476,145)	-	(2,476,145)
Жыл соңындағы жағдай бойынша резервтердің шамасы	14,530,540	(1,459)	14,529,081

(б) Алынбаған сыйлықақылар бойынша резервтегі қозғалыстарды талдау

	Жалпы 2022 ж. мың теңге	Қайта сақтандыру 2022 ж. мың теңге	Таза 2022 ж. мың теңге
Жыл басындағы резервтің шамасы	9,014,946	(1,316,305)	7,698,641
Есептелген сыйлықақылар	7,960,835	(349,836)	7,610,999
Алынған сыйлықақылар	(4,594,877)	604,807	(3,990,070)
Жыл соңындағы жағдай бойынша резервтің шамасы	12,380,904	(1,061,334)	11,319,570

	Жалпы 2021 ж. мың теңге	Қайта сақтандыру 2021 ж. мың теңге	Таза 2021 ж. мың теңге
Жыл басындағы резервтің шамасы	5,671,788	(192,634)	5,479,154
Есептелген сыйлықақылар	6,839,244	(1,195,429)	5,643,815
Алынған сыйлықақылар	(3,496,086)	71,758	(3,424,328)
Жыл соңындағы жағдай бойынша резервтің шамасы	9,014,946	(1,316,305)	7,698,641

(в) Қызметтің негізгі бағыттары бойынша резервтерді талдау

	Ерікті сақтандыру			
	Қарыздарды сақтандыру	Басқа қаржылық шығындарда сақтандыру	Қаржы ұйымдарының шығындарын сақтандыру	Басқа да ерікті сақтандыру
2022 ж. мың теңге				Барлығы
Алынбаған сыйлықақылар бойынша резерв	11,245,295	542,987	441,023	151,599
Болған, бірақ мәлімделмеген талаптар бойынша резерв	16,745,012	622,473	259,876	84,808
Мәлімделген, бірақ реттелмеген талаптар бойынша резерв	5,167,984	41,336	-	-
Сақтандыру шарттары бойынша резервтер, брутто	33,158,291	1,206,796	700,899	236,407
Сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі қайта сақтандырушылардың үлесі	(898,079)	(89,708)	(111,250)	-
Сақтандыру шарттары бойынша резерв, нетто	32,260,212	1,117,088	589,649	236,407

	Ерікті сақтандыру			
	Қарыздарды сақтандыру	Басқа қаржылық шығындарда сақтандыру	Қаржы ұйымдарының шығындарын сақтандыру	Басқа да ерікті сақтандыру
2021 ж. мың теңге				Барлығы
Алынбаған сыйлықақылар бойынша резерв	8,060,945	507,662	213,969	232,370
Болған, бірақ мәлімделмеген талаптар бойынша резерв	13,977,558	41,918	92,981	138,458
Мәлімделген, бірақ реттелмеген талаптар бойынша резерв	236,706	37,484	-	5,435
Сақтандыру шарттары бойынша резервтер, брутто	22,275,209	587,064	306,950	376,263
Сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі қайта сақтандырушылардың үлесі	(1,149,730)	(158,285)	(9,749)	-
Сақтандыру шарттары бойынша резерв, нетто	21,125,479	428,779	297,201	376,263
				22,227,722

(г) Резервтер бойынша негізгі жорамал

Жорамалды анықтау үшін қолданылатын процесс ең ықтимал немесе күтілетін нәтижелерге бейтарап баға беруге арналған. Жорамалды қалыптастыру үшін негіз ретінде пайдаланылатын ақпарат көздері ішкі болып табылады, олар жыл сайын жүргізілетін толық зерттеулердің нәтижелерін қамтиды. Жорамал олардың бақыланатын нарықтық бағаларға және өзге де жарияланған ақпаратқа сәйкестігін қамтамасыз ету мақсатында тексеріледі. Алайда, қазақстандық сақтандыру нарығында негізгі қызмет бойынша болжамдар мен өзгерістерге ұшырауды айқындау үшін өзекті болатын жалпыға қолжетімді ақпараттың жетіспеушілігі байқалады.

Іс-әрекеттің сипатына байланысты кез-келген жеке шағымның ықтимал нәтижелерін және мәлімделген шағымдар бойынша жалпы шығындарды дәл болжау өте қиын. Әрбір мәлімделген талап барлық мән-жайларға, сақтанушылардан/пайда алушылардан алынған ақпаратқа және осындай талаптардың мөлшері бойынша тарихи деректерге тиісті назар аудара отырып, жеке тәртіппен жеке қаралады. Әрбір жағдай бойынша бағалау үнемі қайта қаралады және жаңа деректер пайда болған жағдайда сәйкесінше жаңартылады. Резервтер қолда бар ағымдағы ақпарат негізінде қалыптастырылады. Шығын мөлшері туралы ақпарат жеткіліксіз болған кезде мәлімделген, бірақ реттелмеген талаптардың резерві мәндердің қайсысы үлкен екеніне байланысты алдыңғы қаржы жылындағы немесе алдыңғы екі қаржы жылындағы сақтандыру жағдайларының ұқсас тобы бойынша жүргізілген төленген талаптардың орташа мәнінен кем емес мөлшерде бағаланады. Алайда, соңғы міндеттемелер одан әрі оқиғалар нәтижесінде өзгеруі мүмкін. Залалдарды жабу шығындарының жиынтық мөлшеріне әсер ететін көптеген факторлардың әсерін бағалау қиын. Резервті есептеудің күрделілігі сақтандырудың негізгі шарттарындағы айырмашылыққа, шағымның күрделілігіне, шағымның көлеміне және шағымның жеке ауырлығына, шағымның пайда болу күнін және оның нақты өтініш беру күнін анықтауға байланысты сақтандырудың әртүрлі түрлері үшін де ерекшеленеді.

Орын алған, бірақ мәлімделмеген шағымдар бойынша резервтер күтілетін залал әдісін пайдалана отырып бағаланады. Залалдар бойынша өзіндік статистиканың жетіспеуіне байланысты Компания экспорттық-кредиттік сақтандыру ұйымдарының (Берн Одағының Прага клубы – ірі халықаралық экспорттық-кредиттік агенттіктер қауымдастығы) деректерін пайдаланады, себебі одақ экспорттық кредиттер мен инвестицияларды сақтандыруды ұсынатын ұйымдардың жалғыз жетекші халықаралық бірлестігі болып табылады. Одақ халықаралық трансшекаралық сауда мен инвестицияларды ілгерілетуге, сондай-ақ оның мүшелері арасында кәсіби деректер алмасуды қамтамасыз етуге арналған халықаралық ұйым болып табылады және жиырма бес жылдан астам уақыт ішінде қаржылық көрсеткіштер мен басқа да деректерді жинақтайды. Әрбір ұйым бойынша сақтандыру төлемдері бойынша кемінде жеті жыл ішінде Қолжетімді расталған деректер негізге алынады. Осы есептің қорытындысы бойынша он компания (Одақ мүшелері) бойынша 2014-2021 жылдардағы шығындылықтың орташа көрсеткіші 88% құрады. Осылайша, алынған залал коэффициенті компанияның тапқан сақтандыру сыйлықақыларына қолданылады, бұл орын алған, бірақ мәлімделмеген талаптардың резерв көлемін анықтайды.

Сақтандыру тәуекелінің ұлғаюына әсер ететін өзге де ақпарат анықталған кезде Компания жекелеген сақтандыру шарттары бойынша қосымша резервтер жасайды. Әрбір сақтандыру шартында/сақтандыру лимитінде сараланған тәуекел көздері болғандықтан, қосымша резервтеу сақтанушының қызмет түріне байланысты сараланып жүзеге асырылуы мүмкін. Компания әрбір сақтандыру/қайта сақтандыру шарты бойынша жеке талдау жүргізеді және мынадай факторларды ескереді:

- тәуекел объектілері қызметінің салаларындағы теріс үрдістер;
- сақтандыру объектісінің қаржылық жағдайының нашарлауы;
- Компания және басқа кредиторлар алдындағы кредиттік міндеттемелердің орындалу тарихы;
- тәуекел объектісінің төлем қабілеттілігінің нашарлауына байланысты қайта құрылымдау фактілерінің болуы;
- сақтандыру жағдайының әлеуетін сипаттайтын басқа да нашарлататын жағдайлардың/факторлардың болуы.

Жоғарыда аталған факторлар анықталған кезде Компания сақтандырылушының қаржылық жағдайына, мерзімі өткен мерзімдердің мөлшеріне, қаралып отырған қайта құрылымдаудың болуына және пайда алушыдан қосымша ақпаратқа байланысты сақтандыру жағдайының туындау ықтималдығын бағалайды.

Жалпы сақтандыру шарттары бойынша резервтерді бағалауға ең елеулі әсер ететін жорамалдар күтілетін залалдардың коэффициенттерін және сақтандыру жағдайының туындау ықтималдығын бағалауды білдіреді.

Компания портфелінің көрсеткіштері күтілетін шығындар коэффициенттерінің өзгеруіне сезімтал. Компания өзінің сақтандыру тарифтерін көрсетілген айнымалы мәндердің соңғы өзгерістері негізінде кез келген пайда болған үрдістерді есепке алатындай етіп үнемі түзетіп отырады.

15 Меншікті капитал

(а) Акционерлік капитал

	Қарапайым акциялар 2022 ж.	Қарапайым акциялар 2021 ж.
Шығаруға рұқсат етілген (жай акциялар)	92,000	92,000
Шығарылған және айналыстағы (жай акциялар)	91,440	91,440
Акциялар саны	87,300	87,300
Номиналды құны, мың теңге	266	266
Акциялар саны	2,780	2,780
Номиналды құны, мың теңге	5,000	5,000
Акциялар саны	1,360	1,360
Номиналды құны, мың теңге	50,000	50,000
Шығарылды және толық төленді, мың теңге	105,100,000	105,100,000

(б) Капиталды басқару

Компания нормативтік-құқықтық актілермен белгіленетін төлем қабілеттілігі маржасына катысты Қазақстан Республикасының нормативтік талаптарының объектісі болып табылады.

Компания төлем қабілеттілігі маржасының жеткіліктілік нормативін кемінде 1 деңгейде ұстап тұруға міндетті. Төлем қабілеттілігінің маржасы нақты төлем қабілеттілігінің маржасын ең төменгі қажетті төлем қабілеттілігінің маржасына бөлу арқылы анықталады. Төлем қабілеттілігінің ең төменгі маржасы таза тапқан сыйлықақыларды, төленген талаптарды және шетелдік қайта сақтандырушыларға берілген сыйлықақыларды қамтитын бірнеше факторлар негізінде есептеледі. 2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания төлем қабілеттілігі маржасының коэффициенттерін сақтады:

	2022 ж. мың теңге	2021 ж. мың теңге
Төлем қабілеттілігінің нақты маржасы	102,179,076	111,807,848
Төлем қабілеттілігі маржасының ең аз мөлшері	2,947,072	2,456,704
Төлем қабілеттілігі маржасы	34.67	45.51

(в) Дивидендтер

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес Компания акционерлерінің компанияның дивидендтерін бөлу құқығы, егер таза табысты бөлу компанияның төлем қабілетсіздігіне немесе дәрменсіздігіне әкеп соқтырмаса, жинақталған залал болған жағдайда, ҚЕХС-қа сәйкес дайындалған компанияның қаржылық есептілігінде көрсетілген бөлінбеген пайда мөлшерімен немесе ағымдағы жылғы таза пайда сомасымен шектеледі. компанияның меншікті капиталы бөлу нәтижесінде теріс болады.

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде 1,408,393 мың теңге немесе 91,440 дана акция үшін 15,402.39 теңге мөлшерінде дивидендтер жарияланды және төленді (2021 жылы: 2,704,733 мың теңге немесе 91,340 дана акция үшін 29,611 теңге).

(г) Күтпеген тәуекелдер резерві

2022 жылы «Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 26 желтоқсандағы қаулысына өзгерістер енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының

2019 жылғы 31 қаңтардағы №12 қаулысына сәйкес бөлінбеген пайда құрамында күтпеген тәуекелдер резервінің 3,844,409 мың теңге мөлшерінде төмендеуі (2021: 7,397,026 мың теңгеге ұлғаюы) орын алды 2016 жылғы № 304 Компания еңбек сіңірілмеген сыйлықақылар бойынша резерв барлық күтілетін сақтандыру шығындарын жаба алмайтын сақтандыру өнімдері үшін резерв құруға тиіс.

(д) Тұрақтандыру резерві

2022 жылы тұрақтандыру резервінің 104 217 мың теңге мөлшерінде төмендеуі байқалды. (2021: 149 751 мың теңгеге ұлғайту). Сақтандыру сыныбы бойынша тұрақтандыру резерві қайта сақтандырушының (бұдан әрі – КУ) соңғы 5 жылдағы үлесін есепке алмағанда шығын коэффициенттерінің орташа мәні 70% - дан асатын жағдайларда қалыптастырылады, бұл ретте қайта сақтандырушыны есепке алмағанда шығын коэффициенті соңғы жылы осы орташа мәннен кем болады. Бұл жағдайда алдыңғы тұрақтандыру резерві таза алынған сыйлықақыға көбейтілген коэффициент айырмашылығына көтеріледі. Тұрақтандыру резервінің мәні мынада: егер Компанияда орташа шығын коэффициентінің жоғары тенденциясы болса, бірақ бұл ретте қандай да бір мән-жайлар бойынша соңғы шығын коэффициенті орташадан төмен болып шыкса, онда тұрақтандыру резервін ұлғайту қажет. Бұл ретте тұрақтандыру резерві сынып бойынша қолда бар сақтандыру резервтерінің 10% выше аспауға тиіс.

16 Қаржы құралдарының тәуекелдерін басқару

Тәуекелдерді басқару Компания қызметінің негізінде жатыр және Компанияның операциялық қызметінің маңызды элементі болып табылады. Нарықтық тәуекел, несиелік тәуекел және өтімділік тәуекелі компанияның өз қызметін жүзеге асыру процесінде кездесетін негізгі тәуекелдері болып табылады.

(а) Тәуекелдерді басқару саясаты мен процедуралары

Компанияның тәуекелдерді басқару саясаты Компания ұшырайтын тәуекелдерді анықтауға, талдауға және басқаруға, тәуекелдер лимиттерін және тиісті бақылауларды белгілеуге, сондай-ақ тәуекелдер деңгейін және олардың белгіленген лимиттерге сәйкестігін тұрақты бағалауға бағытталған. Тәуекелдерді басқару саясаты мен рәсімдері нарықтық жағдайдың, ұсынылатын өнімдер мен қызметтердің өзгеруін және пайда болған үздік тәжірибені көрсету мақсатында тұрақты негізде қайта қаралады.

Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқару жүйесінің дұрыс жұмыс істеуіне, негізгі тәуекелдерді басқаруға және тәуекелдерді басқару саясаты мен процедураларын мақұлдауға, сондай-ақ ірі мәмілелерді мақұлдауға жауапты.

Басқарма тәуекелдерді төмендету жөніндегі шараларды мониторингілеу және енгізу үшін жауапты болады, сондай-ақ Компанияның тәуекелдердің белгіленген шегінде қызметті жүзеге асыруын қадағалайды. Тәуекелдерді басқару департаменті басшысының міндеттеріне тәуекелдерді жалпы басқару және қолданыстағы заңнама талаптарының сақталуын бақылауды жүзеге асыру, сондай-ақ қаржылық және қаржылық емес тәуекелдерді анықтау, бағалау, басқару және есеп беру бойынша жалпы қағидаттар мен әдістердің қолданылуын бақылауды жүзеге асыру кіреді. Ол тікелей Директорлар кеңесіне және жанама түрде төрағаға есеп береді.

Ұйым шеңберінде сыртқы және ішкі қауіп факторлары анықталады және басқарылады. Тәуекел факторларының барлық тізбесін анықтауға және тәуекелдерді төмендету бойынша ағымдағы рәсімдердің жеткіліктілік деңгейін анықтауға ерекше назар аударылады. Кредиттік және нарықтық тәуекелдерді стандартты талдаудан басқа, Тәуекелдерді басқару департаменті жекелеген бағыттар бойынша сараптамалық баға алу мақсатында операциялық бөлімшелермен тұрақты кездесулер өткізу арқылы қаржылық және қаржылық емес тәуекелдерге мониторинг жүргізеді.

(б) Нарықтық тәуекел

Нарықтық тәуекел - бұл нарықтық бағалардың өзгеруі, мысалы, шетел валюталарының айырбастау бағамдары, пайыздық мөлшерлемелер және акциялар бағалары Компанияның пайдасына немесе оның қолындағы қаржы құралдарының құнына теріс әсер етуі мүмкін тәуекел. Нарықтық тәуекел валюталық тәуекелден, пайыздық тәуекелден, кірістілік қисығының тәуекелінен және басқа нарықтық тәуекелдерден тұрады. Нарықтық тәуекел нарықтағы жалпы және ерекше өзгерістерге және нарықтық бағалар мен валюта бағамдарының құбылмалылық деңгейінің өзгеруіне әсер ететін пайыздық, валюталық және үлестік қаржы құралдарына қатысты ашық позициялар бойынша туындайды.

Нарықтық тәуекелді басқарудың міндеті-қабылданған тәуекел үшін алынған кірісті онтайландыруды қамтамасыз ете отырып, нарықтық тәуекелге ұшыраудың қолайлы параметрлерден асып кетпеуін басқару және бақылау.

Директорлар кеңесі бақылайтын Тәуекелдерді басқару департаменті нарықтық тәуекелді басқаруға жауапты. Директорлар кеңесі нарықтық тәуекел лимиттерін бекітеді.

Компания жекелеген қаржы құралдары бойынша портфельдің шамасына қатысты ашық позиция бойынша лимиттерді, пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру мерзімдерін, валюталық позицияны, шығындар лимиттерін белгілеу және олардың сақталуына тұрақты мониторинг жүргізу арқылы нарықтық тәуекелді басқарады.

Пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруінің алшақтығын бақылау арқылы нарықтық тәуекелдің құрамдас бөлігі болып табылатын пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекелін басқару Компанияның таза пайыздық маржасының сыйақы мөлшерлемелерін өзгертудің әртүрлі стандартты және стандартты емес сценарийлеріне сезімталдығын бақылау процедурасымен толықтырылады.

(і) Сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеру тәуекелі

Сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеру тәуекелі-бұл нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруіне байланысты қаржы құралы бойынша әділ құнның немесе болашақ ақша ағындарының өзгеру тәуекелі. Компанияға нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің ауытқуы оның қаржылық жағдайы мен ақша ағындарына әсер етеді. Мұндай ауытқулар пайыздық маржаның деңгейін жоғарылатуы мүмкін, бірақ оны төмендетуі мүмкін немесе пайыздық мөлшерлемелердің күтпеген өзгеруі жағдайында шығындардың пайда болуына әкелуі мүмкін.

Сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеру тәуекелі белгілі бір өтеу мерзімі бар қолда бар немесе болжанатын активтер өтеу мерзімі ұқсас қолда бар немесе болжанатын міндеттемелердің шамасы бойынша артық немесе кем болған жағдайларда туындайды.

Сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеру тәуекелі негізінен сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеруін мониторингтеу арқылы басқарылады. Баланстық құны 808 847 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсан: 775,185 мың теңге) арқылы әділ құны бойынша бағаланатын және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша баланстық құны 3 839 632 мың теңге Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар үшін сыйақы мөлшерлемелерін қайта қарау мерзімдері (31 желтоқсан 2021: 3,912,759 мың теңге), 2 айдан 6 айға дейінгі кезеңде болады (2021 жылғы 31 желтоқсан: 2 айдан 6 айға дейін).

Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын және пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздардың әділ құнының сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеруіне (2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қолданылатын позициялар негізінде жасалған) әділ құн бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздардың жыл ішіндегі таза пайда мен компанияның меншікті капиталының сезімталдығын талдау, және кірістілік қисықтарының 100 базистік тармаққа параллель төмендеуінің немесе өсуінің жеңілдетілген сценарийі) келесідей ұсынылған:

	2022 жылғы 31 желтоқсан		2021 жылғы 31 желтоқсан	
	Пайда	Меншікті капитал	Пайда	Меншікті капитал
100 базистік пунктке параллель жылжу	(5,032)	(608,520)	(9,870)	(862,514)
100 базистік пунктке азаюға параллель ауысу	5,096	640,730	10,085	912,253

(ii) **Валюталық тәуекел**

Компанияның бірнеше шетел валютасында көрсетілген активтері мен міндеттемелері бар. Валюталық тәуекел-бұл валюта бағамдарының өзгеруіне байланысты қаржы құралы бойынша әділ құнның немесе болашақ ақша ағындарының өзгеру қаупі.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша валюталар бөлінісіндегі қаржылық активтер мен міндеттемелердің құрылымы мынадай түрде ұсынылуы мүмкін:

мың тенге	АҚШ				
	Тенге	доллары	Рубль	Басқалары	Жиыны
Активтер					
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	66,265,301	5,612,735	1	-	71,878,037
Банктердегі депозиттер	1,068,553	12,524,850	8,731,196	-	22,324,599
Инвестициялық бағалы қағаздар:					
- басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша	24,931,289	-	-	270,505	25,201,794
- пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша	808,847	-	-	-	808,847
- амортизацияланған құн бойынша	13,594,659	4,615,597	-	-	18,210,256
Сактандыру және қайта сактандыру бойынша дебиторлық берешек	8,846,559	-	677	-	8,847,236
Барлық активтер	115,515,208	22,753,182	8,731,874	270,505	147,270,769
Міндеттемелер					
Сактандыру шарттары бойынша резервтер	(33,719,602)	(1,197,260)	(303,182)	(82,349)	(35,302,393)
Сактандыру және қайта сактандыру бойынша кредиторлық берешек	(781,862)	(95,870)	(1,377)	(5,527)	(884,636)
Басқа қаржылық міндеттемелер	(350,028)	(30,072)	-	-	(380,100)
Барлық міндеттемелер	(34,851,492)	(1,323,202)	(304,559)	(87,876)	(36,567,129)
2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша таза позиция	80,663,716	21,429,980	8,427,315	182,629	110,703,640

«KazakhExport» экспорттық сақтандыру компаниясы» АҚ

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін қаржылық есептілікке ескертпелер

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша валюталар бөлінісіндегі қаржылық активтер мен міндеттемелердің құрылымы мынадай түрде ұсынылуы мүмкін:

мың теңге	АҚШ				Жиыны
	Тенге	доллары	Рубль	Басқалары	
Активтер					
Акша қаражаттары және олардың баламалары	9,772,904	4,318,277	565,758	416	14,657,355
Банктердегі депозиттер	45,219,657	7,625,274	7,014,175	-	59,859,106
Инвестициялық бағалы қағаздар:					
- басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша	34,846,924	-	-	319,465	35,166,389
- пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша	775,185	-	-	-	775,185
- амортизацияланған құн бойынша	13,677,876	9,125,249	-	-	22,803,125
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	3,335,894	-	36,145	-	3,372,039
Барлық активтер	107,628,440	21,068,800	7,616,078	319,881	136,633,199
Міндеттемелер					
Сақтандыру шарттары бойынша резервтер	(21,298,990)	(1,796,059)	(393,752)	(56,684)	(23,545,486)
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша кредиторлық берешек	(1,195,157)	-	(1,234)	(5,485)	(1,201,876)
Басқа қаржылық міндеттемелер	(143,315)	(26,988)	(7)	-	(170,310)
Барлық міндеттемелер	(22,637,462)	(1,823,047)	(394,993)	(62,169)	(24,917,672)
2021 жылғы 31 желтоқсандағы мәліметтер бойынша таза позиция	84,990,978	19,245,753	7,221,085	257,712	111,715,527

Келесі кестеде көрсетілгендей қазақстандық теңге бағамының төмендеуі 2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша мынадай валюталарға қатысты меншікті капиталдың және пайданың немесе залалдың бұдан әрі сипатталған ұлғаюына (азаюына) әкеп соқтырар еді. Бұл талдау компанияның көзқарасы бойынша есепті кезеңнің соңындағы жағдай бойынша мүмкін болатын валюта бағамдарының өзгеруіне негізделген. Талдау барлық басқа ауыспалылар, әсіресе пайыздық мөлшерлемелер өзгеріссіз қалады дегенді білдіреді.

мың теңге	2022 ж.	2021 ж.
30% АҚШ доллары бағамының өсуі (2021: 30%)	5,143,195	4,618,981
Рубль бағамының 30% өсуі (2021: 30%)	2,022,556	1,733,060
10% басқа валюта бағамының өсуі (2021 ж.: 30%)	14,610	61,851

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бұрын аударылған валюталарға қатысты қазақстандық теңге бағамының өсуі сома бойынша тең, бірақ барлық басқа айнымалылар өзгеріссіз қалатын Шартпен белгі бойынша кері әсерге ие болар еді.

(в) Кредиттік тәуекел

Кредиттік тәуекел - бұл қарыз алушының немесе Компанияның контрагентінің міндеттемелерді орындамауынан туындайтын қаржылық шығындар тәуекелі. Компания кредиттік тәуекелді шоғырландыру лимиттерін белгілеу және сақтау жөніндегі талаптарды камтитын бекітілген саясаттар мен рәсімдерді қолдану арқылы кредиттік тәуекелді (танылған қаржы активтері және танылмаған шарттық міндеттемелер бойынша) басқарады. Қаржылық активтер мен міндеттемелерді басқару регламентін Басқарма қарайды және бекітеді.

Компания жекелеген контрагенттердің жай-күйіне тұрақты мониторинг жүргізеді және өзінің контрагенттерінің төлем қабілеттілігін тұрақты негізде қайта бағалауды жүргізеді. Жеке қарыз алушыларды талдаудан басқа, Тәуекелдерді басқару департаменті кредиттер мен нарықтық тәуекелдердің шоғырлануына қатысты жалпы инвестициялық портфельді бағалауды жүргізеді.

Кредиттік тәуекелдің ең жоғары деңгейі, әдетте, қаржылық жағдай туралы есепте және танылмаған шарттық міндеттемелер сомасында қаржы активтерінің баланстық құнында көрсетіледі. Активтер мен міндеттемелерді өзара есепке алу мүмкіндігі ықтимал кредиттік тәуекелді төмендету үшін маңызды емес.

Есепті күнгі жағдай бойынша баланстық кредиттік тәуекелдің ең жоғары деңгейі мынадай түрде ұсынылуы мүмкін:

	2022 ж. мың теңге	2021 ж. мың теңге
АКТИВТЕР		
Акша қаражаттары және олардың баламалары	71,878,037	14,657,355
Банктердегі депозиттер	22,324,599	59,859,106
Инвестициялық бағалы қағаздар:		
- басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша	25,201,794	35,166,389
- пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша	808,847	775,185
- амортизацияланған құн бойынша	18,210,256	22,803,125
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	8,847,236	3,372,039
Сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі қайта сақтандырушылардың үлесі	1,099,037	1,317,764
Тәуекелдің барлық максималды деңгейі	148,369,806	137,950,963

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша компанияда бір контрагент (2021 жылғы 31 желтоқсан-үш контрагент) болды, оған қатысты кредиттік тәуекелге ең жоғары ұшыраудың 10% - % асатын кредиттік тәуекелге ұшырау. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы клиенттерге қатысты кредиттік тәуекелге ұшырау 56,380,059 мың теңгені құрайды (2021 жылғы 31 желтоқсан: 51,979,918 мың теңге).

(г) Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі-бұл компанияның қаржылық міндеттемелерді орындауда қиындықтарға тап болу қаупі, ол бойынша есеп айырысу ақша қаражатын немесе басқа қаржылық активті беру арқылы жүзеге асырылады. Өтімділік тәуекелі активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімдері сәйкес келмеген кезде пайда болады. Активтер мен міндеттемелердің өтеу мерзімі мен пайыздық мөлшерлемелері бойынша сәйкестік және/немесе бақыланатын сәйкессіздік өтімділік тәуекелін басқарудың негізгі нүктесі болып табылады. Жүргізілетін операциялардың әртүрлілігіне және соған байланысты белгісіздікке байланысты активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімдерінің толық сәйкес келуі қаржы институттары үшін әдеттегі тәжірибе болып табылмайды, бұл операциялардың кірістілігін арттыруға мүмкіндік береді, бірақ шығындардың пайда болу қаупін арттырады.

Компания бұл тәуекелді өтімділік пен өтеу мерзімдері арасындағы алшақтықты тұрақты негізде бағалау арқылы жұмсартады.

Төменде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық міндеттемелерді өтеудің шарттық мерзімдері туралы ақпарат берілген. Сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер күтілетін өтеу мерзімдері негізінде ұсынылады. Сақтандыру шарттары бойынша резервтер қайта сақтандырушылардың таза үлестерімен ұсынылған:

мың тенге	3					Барлығы
	1 айдан аз	1 айдан 3 айға дейін	айдан 1 жылға дейін	1 жастан 5 жасқа дейін	Көбірек 5 жыл	
Қаржылық активтер						
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	71,878,037	-	-	-	-	71,878,037
Банктердегі депозиттер	-	3,687,992	15,766,793	2,869,814	-	22,324,599
Инвестициялық бағалы қағаздар:						
- басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша	674,900	-	1,469,518	7,450,195	15,607,181	25,201,794
- пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша	-	-	808,847	-	-	808,847
- амортизацияланған құн бойынша	-	-	12,576,155	5,634,101	-	18,210,256
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	1,070,154	426,080	3,287,057	1,935,295	-	6,718,586
Сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі қайта сақтандырушылардың үлесі	-	24,520	107,977	960,088	6,452	1,099,037
Басқа қаржы активтері	-	-	2,128,650	-	-	2,128,650
2022 жылғы 31 желтоқсанға дейінгі қаржы активтерінің жиыны	73,623,091	4,138,592	36,144,997	18,849,493	15,613,633	148,369,806
Қаржылық міндеттемелер						
Мәліметтер бойынша сақтандыру шарттары бойынша резервтер	10,091,167	962,676	11,587,483	11,911,529	749,538	35,302,393
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша кредиторлық берешек	-	-	413,176	471,460	-	884,636
Басқа қаржылық міндеттемелер	175,427	130,905	73,768	-	-	380,100
2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық міндеттемелердің жиыны	10,266,594	1,093,581	12,074,427	12,382,989	749,538	36,567,129
Қаржы құралдары бойынша өтімділік алшақтығы	63,356,497	3,045,011	24,070,570	6,466,504	14,864,095	111,802,677

Төменде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық міндеттемелерді өтеудің шарттық мерзімдері туралы ақпарат берілген. Сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер күтілетін өтеу мерзімдері негізінде ұсынылады. Сақтандыру шарттары бойынша резервтер қайта сақтандырушылардың таза үлестерімен ұсынылған:

мың тенге	3					
	1 айдан аз	1 айдан 3 айға дейін	айдан 1 жылға дейін	1 жастан 5 жасқа дейін	5 жылдан артық	жиыны
Қаржылық активтер						
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	9,892,172	4,765,183	-	-	-	14,657,355
Банктердегі депозиттер	45,447,062	3,597,850	10,814,194			59,859,106
Инвестициялық бағалы қағаздар:						
- басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша	-	-	4,691,701	11,966,647	18,508,041	35,166,389
- пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша	-	-		775,185	-	775,185
- амортизацияланған құн бойынша	-	-	11,299,114	11,504,011	-	22,803,125
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	346,217	855,510	2,094,028	65,470	-	3,361,225
Сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі қайта сақтандырушылардың үлесі	-	5,482	14,711	1,297,571	-	1,317,764
Басқа қаржы активтері	-	-	10,814	-	-	10,814
2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық активтердің жиыны	55,685,451	9,224,025	28,924,562	25,608,884	18,508,041	137,950,963
Қаржылық міндеттемелер						
Сақтандыру шарттары бойынша резервтер	4,935	929,751	12,224,517	10,386,283	-	23,545,486
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша кредиторлық берешек	535,157	-	6,719	660,000	-	1,201,876
Басқа қаржылық міндеттемелер	67,655	102,655	-	-	-	170,310
2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық міндеттемелердің жиыны	607,747	1,032,406	12,231,236	11,046,283	-	24,917,672
Қаржы құралдары бойынша өтімділік алшақтығы	55,077,704	8,191,619	16,693,326	14,562,601	18,508,041	113,033,291

17 Шартты міндеттемелер

(а) Соттың істерді қарауы

Нарықта өзінің әдеттегі қызметін жүзеге асыру барысында Компания әртүрлі заң түріндегі наразылықтарға тап болады. Компания басшылығы сотта істі қарау нәтижесінде туындайтын Компания міндеттемелерінің түпкілікті шамасы (болған жағдайда) болашақта Компания қызметінің қаржылық жағдайларына елеулі теріс әсер етпейді деп пайымдайды.

(б) Шартты салық міндеттемелері

Қазақстанның салық жүйесі салыстырмалы түрде жаңа бола отырып, заңнама нормаларының, ресми түсіндірмелердің және сот шешімдерінің көбінесе анық баяндалмаған және қарама-қайшы жиі өзгеруімен сипатталады, бұл оларды әртүрлі салық органдарының, соның ішінде ХҚЕС-ке сәйкес кірістерді, шығыстарды және қаржылық есептіліктің басқа да баптарын есепке алу тәртібіне қатысты пікірлерді екіұшты түсіндіруге мүмкіндік береді. Салықтарды есептеудің дұрыстығына қатысты тексерулер мен тергеулерді ірі айыппұлдар салуға және пайыздар алуға құқығы бар әртүрлі деңгейдегі реттеушілер жүргізеді. Есепті кезеңдегі салықтарды есептеудің дұрыстығы келесі бес күнтізбелік жыл ішінде тексерілуі мүмкін, алайда белгілі бір жағдайларда бұл мерзім ұзартылуы мүмкін.

Бұл жайттар Қазақстандағы салық тәуекелдерінің басқа елдерге қарағанда жоғары болуына әкеп соғуы мүмкін. Компания басшылығы қолданыстағы салық заңнамасын, нормативтік талаптарды және сот шешімдерін түсінуіне сүйене отырып, салық міндеттемелері толық көрсетілген деп санайды. Алайда, осы ережелерді тиісті органдардың түсіндіруі басқаша болуы мүмкін және егер олар өз ұстанымдарының заңдылығын дәлелдей алса, бұл осы қаржылық есептілікке айтарлықтай әсер етуі мүмкін.

18 Қаржылық активтер мен міндеттемелер: әділ құн және есепке алу жіктемелері

(а) Бухгалтерлік есептің жіктелуі және әділ құны

Келесі кесте 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық активтер мен міндеттемелердің баланстық және әділ құнын көрсетеді:

мың теңге	Амортизацияланған құн бойынша бағаланады		Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын		Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланады		Барлығы баланстық құн		Әділ құн	
	құн бойынша бағаланады	құн бойынша бағаланатын	кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын	Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланады	Барлығы баланстық құн	Барлығы баланстық құн	Барлығы баланстық құн	Барлығы баланстық құн	Әділ құн	Әділ құн
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	71,878,037	-	-	-	71,878,037	-	71,878,037	71,878,037	71,878,037	71,878,037
Банктердегі депозиттер	22,324,599	-	-	-	22,324,599	-	22,324,599	22,324,599	22,324,599	22,324,599
Инвестициялық бағалы қағаздар:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша	-	25,201,794	-	-	25,201,794	-	25,201,794	25,201,794	25,201,794	25,201,794
- пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша	-	-	-	808,847	808,847	-	808,847	808,847	808,847	808,847
- амортизацияланған құн бойынша	18,210,256	-	-	-	18,210,256	-	18,210,256	18,210,256	18,041,801	18,041,801
Басқа қаржылық міндеттемелер	112,412,892	25,201,794	808,847	808,847	138,423,533	(380,100)	(380,100)	138,255,078	138,255,078	138,255,078
	(380,100)	-	-	-	(380,100)	-	(380,100)	(380,100)	(380,100)	(380,100)
	(380,100)	-	-	-	(380,100)	-	(380,100)	(380,100)	(380,100)	(380,100)

Келесі кесте 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық активтер мен міндеттемелердің баланстық және әділ құнын көрсетеді:

мың теңге	Амортизацияланған құн бойынша бағаланады		Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын		Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланады		Барлығы баланстық құн		Әділ құн	
	құн бойынша бағаланады	құн бойынша бағаланатын	кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын	Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланады	Барлығы баланстық құн	Барлығы баланстық құн	Барлығы баланстық құн	Барлығы баланстық құн	Әділ құн	Әділ құн
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	14,657,355	-	-	-	14,657,355	-	14,657,355	14,657,355	14,657,355	14,657,355
Банктердегі депозиттер	59,859,106	-	-	-	59,859,106	-	59,859,106	59,859,106	59,859,106	59,859,106
Инвестициялық бағалы қағаздар:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша	-	35,166,389	-	-	35,166,389	-	35,166,389	35,166,389	35,166,389	35,166,389
- пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша	-	-	-	775,185	775,185	-	775,185	775,185	775,185	775,185
- амортизацияланған құн бойынша	22,803,125	-	-	-	22,803,125	-	22,803,125	22,803,125	23,046,572	23,046,572
Басқа қаржылық міндеттемелер	97,319,586	35,166,389	775,185	775,185	133,261,160	(170,310)	(170,310)	133,090,850	133,504,607	133,504,607
	(170,310)	-	-	-	(170,310)	-	(170,310)	(170,310)	(170,310)	(170,310)
	(170,310)	-	-	-	(170,310)	-	(170,310)	(170,310)	(170,310)	(170,310)

Әділ құнды бағалау активті сату кезінде алынатын немесе бағалау күніне нарыққа қатысушылар арасында ұйымдастырылған нарықта жүзеге асырылатын операция жағдайында міндеттемені беру кезінде төленетін бағаны анықтауға бағытталған. Дегенмен, бар белгісіздіктер мен бағалаудың субъективтілігіне байланысты әділ құн активтерді дереу сату немесе міндеттемелерді орындау мүмкін болатын құн ретінде қарастырылмауы керек.

Белсенді нарықтарда тізімделген қаржылық активтер мен міндеттемелердің әділ құны нарықтық баға белгілеулеріне немесе делдалдық баға белгілеулеріне негізделген. Барлық басқа қаржы құралдары үшін Компания бағалау әдістерін қолдана отырып, әділ құнды анықтайды.

Бағалау әдістерінің мақсаты активтерді сату немесе бағалау күніне нарыққа қатысушылар арасында міндеттемелерді беру бойынша ұйымдастырылған нарықта жүзеге асырылатын операцияның бағасын көрсететін әділ құнды бағалау тәсіліне қол жеткізу болып табылады.

Бағалау әдістеріне таза ағымдағы сәттегі құнын бағалау және ақша ағындарын дисконттау модельдері, нарықтық котировкалары белгілі ұқсас құралдармен салыстыру және басқа бағалау модельдері кіреді. Бағалау үшін пайдаланылатын пайымдаулар мен деректерге тәуекелсіз және базалық пайыздық мөлшерлемелер, кредиттік спрэдтер және дисконттау мөлшерлемелерін, акциялар мен облигациялардың котировкаларын, валюта бағамдарын, кор индекстерін, сондай-ақ күтілетін баға ауытқуларын және оларды салыстыруды бағалау үшін қолданылатын басқа түзетулер жатады. Бағалау әдістері нарықтың тәуелсіз қатысушылары анықтайтын есепті күндегі жағдай бойынша қаржы құралының құнын көрсететін әділ құнды анықтауға бағытталған.

(б) Әділ құнды бағалау иерархиясы

Компания көрсетілген бағаларды қалыптастыру кезінде пайдаланылатын деректердің маңыздылығын ескеретін әділ құнды бағалаудың келесі иерархиясын пайдалана отырып, әділ құнды бағалайды:

- 1-денгей: Бірдей қаржы құралдарына қатысты белсенді нарықтағы котировкалар (түзетілмеген).
- 2-денгей: 1-денгейге қатысты котировкалардан басқа, тікелей (яғни котировкалар) немесе жанама түрде (яғни котировкалардан алынған деректер) қол жетімді деректер. Бұл санат мыналарды пайдалана отырып бағаланатын құралдарды қамтиды: ұқсас құралдар үшін белсенді нарықтардағы нарықтық котировкалар, белсенді ретінде қарастырылмайтын нарықтардағы ұқсас құралдар үшін нарықтық котировкалар немесе барлық пайдаланылатын деректері тікелей немесе жанама түрде бақыланатын бастапқы деректерге негізделетін бағалаудың басқа әдістері.
- 3-денгей: қолжетімсіз деректер. Бұл санатқа бақыланатын нарықтық деректерге негізделмеген ақпаратты пайдалана отырып бағаланатын құралдар кіреді, мұндай бақыланбайтын деректер құралды бағалауға айтарлықтай әсер етеді.

Бұл санатқа ұқсас құралдарға арналған баға белгілеулер негізінде бағаланатын құралдар кіреді, оларға қатысты құралдар арасындағы айырмашылықты көрсету үшін елеулі бақыланбайтын түзетулерді немесе пайымдауларды пайдалану талап етіледі.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша барлық қаржы құралдарының, басқа қаржы активтері мен басқа да қаржылық міндеттемелерден басқа әділ құны 2-денгейге жатқызылды.

19 Байланысты тараптар арасындағы операциялар

(а) Бақылау қатынастары

Компанияның бас кәсіпорны «Бәйтерек» Ұлттық басқарушы холдингі» АҚ болып табылады. Компанияның түпкілікті акционері Қазақстан Республикасының Үкіметі болып табылады.

Компанияның бас кәсіпорны сыртқы пайдаланушыларға қол жетімді қаржылық есептілікті ұсынады.

(б) Аға басшы персоналмен операциялар

2022 жылғы 31 желтоқсанда және 2021 жылы аяқталған жылдардағы жалпы және әкімшілік шығыстардың құрамына енгізілген жалпы сыйақы сомасы:

	2022 ж. мың теңге	2021 ж. мың теңге
Директорлар кеңесінің мүшелері	30,602	29,386
Басқарма мүшелері	194,777	168,569
	225,379	197,955

(в) Басқа байланысты тараптардың қатысуымен жасалатын операциялар

Басқа да байланысты Тараптар «Бәйтерек» тобына кірмейтін мемлекеттік компанияларды қамтиды.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің мемлекеттік кепілдігі

2022 жылғы қыркүйекте ҚР Қаржы министрлігі, «KazakhExport» ЭСК» АҚ және «Проблемалық кредиттер қоры» АҚ (бұрынғы «активтерді оңалту және басқару жөніндегі Компания») арасында экспортты қолдау бойынша 210,000,000 мың теңге сомасына Мемлекеттік кепілдік беру туралы келісім жасалды, оның қолданылу мерзімі оны қамтамасыз ету ретінде 10 жылға сақтандыру төлемдері бойынша берешекті өтеуге байланысты міндеттемелер (2021 жылғы қыркүйекте қолданылу мерзімі 10 жылға 100,200,000 мың теңге).

Компания алған Мемлекеттік кепілдік компания капиталына қосымша ақша құюсыз қабылданған сақтандыру міндеттемелерінің көлемін ұлғайтады.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шоттар бойынша қалдықтар, сондай-ақ 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы басқа да байланысты тараптармен операциялар бойынша тиісті пайда немесе залал:

мың теңге	Сол топтың еншілес ұйымдары	Мемлекетпен аффилирленг ен басқа да кәсіпорындар	Қаржылық есептілік баптарына сәйкес санат бойынша барлығы
Активтер			
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін инвестициялық бағалы қағаздар	-	18,412,693	25,201,794
Амортизацияланған құн бойынша ескерілетін инвестициялық бағалы қағаздар	-	12,576,155	18,210,256
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	216,562	1,814,761	8,847,236
Ағымдағы салық активі	-	349,716	349,716
Кейінге қалдырылған салық активтері	-	82,192	82,192
Басқа активтер	-	728,493	931,195
Міндеттемелер			
Алынбаған сыйлықақылар бойынша резерв	388,410	-	12,380,904
Басқа міндеттемелер	18,028	21,731	650,120

«KazakhExport» экспорттық сақтандыру компаниясы» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін қаржылық есептілікке ескертпелер

мың теңге	Сол топтың еншілес ұйымдары	Мемлекетпен аффилирленген басқа да кәсіпорындар	Қаржылық есептілік баптарына сәйкес санат бойынша барлығы
Пайда / (шығын)			
Есептелген сыйлықақылар	179,213	-	7,960,835
Төленген шағымдар	-	(5,303,364)	(8,085,986)
Регрессиялық талап бойынша өтемақы	-	2,568,125	2,982,887
Алынбаған сыйлықақылар бойынша резервті өзгерту, жалпы	5,380	-	(3,365,958)
Келтірілген, бірақ мәлімделмеген шығындарға арналған резервтерді өзгерту, брутто	-	3,418,965	(3,461,253)
Резервтерді өзгерту шағымдар мәлімделген, бірақ төленбеген, жалпы	-	5,303,364	(4,929,696)
Қаржылық кіріс	-	2,828,921	12,663,591
Жалпы әкімшілік шығыстар	-	(75,782)	(2,633,892)
Басқа операциялық кіріс / (шығыс), нетто	(172,744)	(51,171)	(109,133)
Табыс салығы бойынша шығыстар		(720,352)	(720,352)

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шоттар бойынша қалдықтар, сондай-ақ 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы басқа да байланысты тараптармен операциялар бойынша тиісті пайда немесе залал:

мың теңге	Сол топтың еншілес ұйымдары	Мемлекетпен аффилирленген басқа да кәсіпорындар	Қаржылық есептілік баптарына сәйкес санат бойынша барлығы
Активтер			
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін инвестициялық бағалы қағаздар	-	15,316,681	35,166,389
Амортизацияланған құн бойынша ескерілетін инвестициялық бағалы қағаздар	-	15,579,753	22,803,125
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	174,365	17,183	3,372,039
Ағымдағы салық активі	-	837,619	837,619
Кейінге қалдырылған салық активтері	-	-	40,090
Басқа активтер	-	358,983	452,243
Міндеттемелер			
Алынбаған сыйлықақылар бойынша Резерв	393,791	-	9,014,946
Болған, бірақ мәлімделмеген шығындар бойынша резервтер	-	3,247,210	14,250,915
Басқа міндеттемелер	57,229	42,212	436,579
Пайда / (шығын)			
Есептелген сыйлықақылар	77,484	-	6,839,244
Алынбаған сыйлықақылар бойынша резервті өзгерту, жалпы	60,518	235,489	(3,343,158)
Келтірілген, бірақ мәлімделмеген шығындарға арналған резервтерді өзгерту, брутто	249,948	(2,784,768)	(7,719,397)
Резервтерді өзгерту шағымдар мәлімделген, бірақ төленбеген, жалпы	-	376,214	517,229
Қаржылық кіріс	-	2,334,514	8,881,629
Қаржылық Шығыс	-	(20,769)	(20,769)
Басқа операциялық кіріс / (шығыс), нетто	(171,158)	(40,140)	(304,138)
Табыс салығы бойынша шығыстар	-	(320,023)	(320,023)

2022 жыл ішінде Компания «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ-ға 1,408,393 мың теңге (2021 жылы 2,704,733 мың теңге мөлшерінде дивидендтер жариялады және төледі.)

20 Есепті күннен кейінгі оқиғалар

Ағымдағы сәтте теңгенің нығаюын ескере отырып, Компания басшылығы Компанияның 2023 жылғы операцияларына әлеуетті әсерін бағалады және жоғарыда аталған оқиғалар компанияның қызметі мен қаржылық жағдайына елеулі теріс әсер етпейді деп пайымдайды.

Компания ХҚЕС (IFRS) 17 стандартын енгізу бойынша жұмыстар жүргізуде. Қызмет көрсетуші компанияның ерекшелігін ескере отырып, әдістемелерді сипаттау бойынша жұмыстар жүргізеді. Сондай-ақ PD LGD бағалау бойынша жұмыстар жүргізілді: Компанияның PD, LGD және кредиттік шығындар бойынша провизияларды есептеу бойынша ағымдағы тәжірибелері талданды, дефолттар бойынша статистика талданды, PD есептеудің әлеуетті әдістерінің нұсқалары ұсынылды.